

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Domino a spolupracující organizace

Low-threshold facility for children and youth Domino and the cooperating organization

Vypracovala: Martina Babáková

Vedoucí práce: Ing. Bc. Alena Váchová Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ a střední školy

Studijní obor: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro ZŠ a SŠ – pedagogika a výchova ke zdraví

2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Domino a spolupracující organizace* vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze .....

.....

podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní Ing. Bc. Aleně Váchové, PhD. za odborné vedení diplomové práce, za cenné rady, připomínky a za čas, který mi věnovala.

Dále bych chtěla poděkovat všem odborníkům za rozhovory, ochotu, čas a pomoc při sepisování závěrečné práce – jmenovitě paní PhDr. Miroslavě Holubové (ředitelka ZŠ Janov), Janě Štikové, DiS. (vedoucí pracovnice Oblastní charity Most), Bc. Aleně Bartkové, DiS. (vedoucí pracovnice Oblastní charity Most) a Michaelae Hejčové (preventistka, Nízkoprahové centrum Jaklík).

Děkuji i respondentům Základní školy Janov za jejich čas věnovaný při vyplňování dotazníku.

Velké díky patří mé rodině a přátelům, kteří mě podporovali během mého dlouhého studia, protože bez nich bych to nedokázala.

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na spolupráci Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Domino a Základní školy v Janově. Diplomová práce se skládá ze dvou částí – části teoretické a části praktické. V první části práce – teoretické - vymezují sociální služby dle zákona o sociálních službách č.108/2006 Sb., věnují se komunitnímu plánování a popisují nízkoprahové zařízení pro děti a mládež obecně a poté se věnují již konkrétnímu Nízkoprahovému zařízení pro děti a mládež Domino v Litvínově-Janově (dále jen NZDM Domino). Jedna kapitola je věnována činitelům, které ovlivňují možnosti trávení volného času. V další části práce popisují vyloučenou lokalitu Litvínov-Janov. Na předchozí text navazují kapitolou o Základní škole v Janově a zaměřují se na možnosti spolupráce Základní školy Janov s jinými institucemi.

Hlavním cílem práce bylo zjistit, zda a jak NZDM Domino spolupracuje se ZŠ Janov. Dalším cílem práce bylo shromáždit informace o tom, nakolik jsou učitelé informováni o NZDM Domino. V praktické části jsem získávala informace dotazníkem a rozhovory s odborníky. Potvrdilo se, že spolupráce probíhá nejčastěji formou přípravy na vyučování. Všechny respondentky (100 %) uvedly, že mají povědomí o NZDM Domino, přesto z dotazníku pro učitelky ZŠ Janov vyplývá, že by přivítaly další informace.

Klíčová slova v českém jazyce:

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, neorganizovaná mládež, primární prevence, sociální služby, základní škola.

Abstract

The main focus of my dissertation is how the charity Low-threshold facility for children and youth Domino and a local Primary school support and work together in providing a safe and stimulating environment for children and young adults. The dissertation has two parts - a part and a practical part. The first part is focusing on social services as per number 108/2006 Collection of Legislative Acts. I am focusing on community planning and describing the charity Low-threshold facility for children and youth in general and then Low-threshold facility for children and youth Domino Litvínov-Janov in more detail. One chapter gives an insight about how children spend their free time and the opportunities and provisions available to them locally. The next part of my work gives reasons about the unsuitable location Litvinov-Janov. Further on the following chapter focuses on the Primary School in Janov and possible future partnership and cooperation with various organizations and charities.

My main focus is to find out if the charity Low-threshold facility for children and youth Domino has a working relationship with the Primary school Janov. The secondary focus of my work is to determine how well informed the staff of the Primary school Janov are about the charity Low-threshold facility for children and youth Domino. My practical part consists of a questionnaire and answers with professionals and analysing the information gathered. It is clear from the research, that the partnership between the charity Low-threshold facility for children and youth Domino and the Primary school is often incorporated into preparation and planning for lessons. Responds from the questionnaire indicate that 100% of the staff are aware of the existence of the charity Low-threshold facility for children and youth Domino, but further information and partnership would be beneficial.

Keywords:

Early intertervention, Low-threshold facility for children and youth, Primary school, Social services, Unattached Youth.

Obsah

Úvod	9
1. Teoretická část.....	11
1.1. Sociální služby.....	11
1.1.1. Formy sociálních služeb	11
1.1.2. Cílové skupiny sociálních služeb	12
1.1.3. Sociální služby lze rozdělit do třech skupin:.....	12
1.2. Standardy kvality sociálních služeb.....	12
1.3. Komunitní plánování sociálních služeb.....	13
1.3.1. 2. Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Litvínova na roky 2016 - 2018.....	14
1.4. Činitelé ovlivňující trávení volného času dětí a mládeže	15
1.5. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – obecně	16
1.5.1. Historie NZDM v ČR	17
1.6. Oblastní charita Most.....	18
1.7. NZDM Domino.....	19
1.7.1. Cílová skupina NZDM	20
1.7.2. Cíle NZDM Domino:	21
1.7.3. Principy poskytovaných služeb:	21
1.7.4. Základní činnosti NZDM Domino	22
1.7.5. Ochrana práv osob	24
1.7.6. Průběh služby v NZDM Domino	24
1.7.7. Personální zajištění NZDM Domino	28
1.7.8. Informovanost o poskytované sociální službě.....	29
1.7.9. Prostory NZDM Domino.....	29
1.7.10. Zvyšování kvality sociální služby.....	30
1.7.11. Financování sociální služby NZDM Domino	30
1.8. Spolupracující organizace s NZDM	30
1.9. Základní informace o Litvínově-Janově	32
1.10. Základní škola Janov	34
1.10.1. Mateřská škola „Paraplíčko“	35
1.10.2. Mateřská škola „Sluníčko“	35

1.10.3.	Školní družina	36
1.10.4.	Školní klub ZŠ Janov	36
1.10.5.	Školní poradenské pracoviště na ZŠ Janov	36
1.10.6.	Další spolupracující instituce se ZŠ Janov	37
2.	Praktická část.....	39
2.1.	Vymezení výzkumného cíle.....	39
2.2.	Výzkumný soubor	39
2.3.	Výzkumný nástroj	40
2.4.	Výsledky výzkumu	40
2.5.	Rozhovory s odborníky v Litvínově - Janově.....	51
2.5.1.	Přepis polostrukturovaného rozhovoru č. 1 s paní ředitelkou ZŠ Janov	51
2.5.2.	Přepis polostrukturovaného rozhovoru č. 2 s paní Janou Štikovou, DiS. vedoucí sociálních služeb v Komunitním centru Litvínov-Janov	53
2.5.3.	Přepis polostrukturovaného rozhovoru č. 3 s preventistkou Michaelou Hejčovou, Městské policie Litvínov, která je zaměstnána v NZDM Jaklík.....	56
2.6.	Vyhodnocení praktické části.....	62
2.7.	Komparace dat	66
2.8.	Didaktický výstup	69
2.9.	Příprava na přednášku.....	70
3.	Závěr.....	72

Seznam zkratek

ČAS - Česká asociace streetwork

ČR – Česká republika

IP - Individuální plán

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

NZDM - Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

OCHM - Oblastní charita Most

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

PČR – Policie České republiky

PSS – Pracovník v sociálních službách

SP – sociální pracovník

SVP – Středisko výchovné péče

ZŠ - Základní škola

ÚVOD

„Existují důležité problémy, které sobečtí lidé prostě nejsou schopni dobře vyřešit.“

(Robert H. Frank)

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (dále jen NZDM) vnímám jako potřebná zařízení. Zejména ve vyloučených lokalitách v České republice je považuji za velmi prospěšná. Kapacita zařízení je často naplněna a podle statistik zařízení vyplývá, že občas bývá vyhlášen stop stav a děti musí odcházet domů, aniž by navštívily klub. Kapacita zařízení je dána okresní hygienickou stanicí – v jeden okamžik může být v prostorách NZDM 10 dětí. Děti v Litvínově-Janově často tráví svůj volný čas na ulici a nemají kam jít. Nachází se zde několik vybydlených domů, které přináší nebezpečí. Domy jsou ve velmi špatném stavu a často i přístupné dalším osobám. Ne všechny jsou dobře zabezpečeny k přístupu nepovolaných osob. Domy jsou vykrádány, dále demolovány a hrozí zde nebezpečí úniku plynu či požáru. Ve spodních patrech a okolo domů se hromadí odpadky. Většinou se zde nachází i obtížný hmyz. Švábi a štěnice jsou dalším problémem sídliště. Díky vnitřní migraci na sídlišti dochází k jejich rozšíření.

V Litvínově-Janově existují dvě nízkoprahová centra a obě zde hrají nezastupitelnou roli, kterou mohu dovodit na základě několika otázek. Jak by asi tyto děti trávily volný čas, pokud by tato zařízení neexistovala? Jak probíhá spolupráce mezi nízkoprahovými kluby a základní školou? Mohou děti navštěvovat kluby, aniž by byly účastny na výuce? Všechny tyto otázky mě motivují k sepsání diplomové práce.

Téma jsem si vybrala také proto, že během studia jsem zvolila směr – sociální pedagogika a v sociální oblasti se pohybuji již od studia vyšší odborné školy. Po dokončení vyšší odborné školy jsem pracovala v Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež v Mostě a každý den jsem se setkávala s dětmi, které neprospívaly v základní škole. Již tehdy jsem se ze své pozice pokoušela navázat spolupráci s jejich učiteli. Setkávala jsem se s tím, že učitelé často neznali NZDM a neměli ponětí o tomto zařízení, proto jsem se rozhodla téma více prozkoumat. Toto téma považuji za zajímavé a důležité. Sepsáním diplomové práce bych chtěla zvýšit informovanost zejména pedagogů o těchto zařízeních.

V teoretické části předkládám základní informace o sociálních službách dle zákona č. 108/2006 Sb. Myslím si, že je důležité uvést pár informací o komunitním plánování

a 2. komunitním plánu města Litvínova. V tomto dokumentu lze vysledovat určitou propojenost jednotlivých institucí a veřejnosti směřující ke zlepšení stavu obyvatel Litvínova-Janova. V další kapitole se věnuji Nízkoprahovému zařízení pro děti a mládež v obecné rovině. Krátce v diplomové práci zmiňuji činitele ovlivňující trávení volného času dětí a mládeže. Uvádím zde historii NZDM v České republice a postupně přecházím k další kapitole, která popisuje Oblastní charitu Most a jedno z jejích zařízení - Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Domino. Jedna z posledních kapitol teoretické části je věnována základním informacím o Litvínově-Janově a Základní škole, která se nachází ve vyloučené lokalitě Litvínov-Janov.

Hlavním cílem práce je zjistit, zda a jak probíhala či probíhá spolupráce mezi NZDM Domino a Základní školou v Janově. Dalším hlavním cílem je získat informace o tom, zda jsou učitelé informováni o činnosti NZDM. Cíle práce zjišťuji dotazníkovým šetřením a rozhovory s odborníky. Informace čerpám z rozhovoru s vedoucí pracovnící z Komunitního centra v Litvínově-Janově, s preventivní Městské policie, ale také s ředitelkou Základní školy v Janově.

V případě nízké informovanosti učitelů plánuji uspořádat exkurzi pro učitele ZŠ Janov do Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Domino.

Vedlejším cílem diplomové práce je shromáždit informace o tom, zda učitelé vnímají pozitivní dopad tohoto zařízení na žáky navštěvující NZDM. Druhým vedlejším cílem je zjistit, zda by ředitelka ZŠ či učitelé přivítali jinou formu spolupráce, a pokud ano, tak jakou. Posledním vedlejším cílem je zmapovat instituce, se kterými Základní škola v Janově spolupracuje.

1. TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části přibližuji problematiku sociálních služeb zejména Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež. V první části práce - teoretické - popisují sociální služby, proces komunitního plánování, NZDM, činitele ovlivňující trávení volného času dětí a mládeže, druhá část je zaměřena na charakteristiku sídliště Litvínov-Janov, ve kterém se nachází NZDM, ale také základní škola, jež věnují podstatnou část diplomové práce. Zajímá mě spolupráce těchto dvou organizací, ale také další možnosti spolupráce těchto dvou organizací s jinými institucemi.

1.1. Sociální služby

Sociální služby upravuje Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. a vyhláška 505/2006 Sb. v platném znění.

Na realizaci sociálních služeb se podílí stát, samospráva a nestátní subjekty. Sociální služby jsou vnímány jako velmi důležité, neboť bez nich by se mnoho osob neobešlo. V případě neexistence sociálních služeb by mohlo docházet až k sociálnímu vyloučení. Sociální služby pomáhají jednotlivcům, rodinám či skupinám překonávat obtížné situace, ve kterých se právě nacházejí (Kozlová, 2005).

Osobě, které je poskytována sociální služba se nazývá **uživatel sociální služby** (Matoušek, 2008).

1.1.1. Formy sociálních služeb

Sociální služby jsou poskytovány ve třech různých formách. První forma je **ambulantní** tzn., že uživatel dochází do zařízení, kde je mu poskytnuta sociální služba. Za druhé je sociální služba poskytována **terénně** – pracovníci sociální služby docházejí do přirozeného prostředí uživatele (např. domů). Poslední možností je poskytovat sociální službu **pobytově** - uživatel je ubytován v zařízení sociální služby (Janečková, 2016).

Z hlediska času jsou sociální služby poskytovány **krátkodobě** – uživatel vyřeší pomocí sociální služby problém ihned či maximálně do jednoho měsíce, **střednědobě** – stanovené cíle se plní v předem stanoveném harmonogramu, ale nejpozději do 1 roku od uzavření smlouvy o poskytování sociální služby, **dlouhodobě** – není stanovená horní hranice pro poskytování služby, sociální služba je poskytována dlouhodobě (Kozlová, 2005).

V zákoně o sociálních službách v § 2 jsou uvedeny základní zásady - sociální poradenství zdarma pro všechny, podpora k samostatnosti uživatele, dobrovolnost, ke každému uživateli přistupovat vzhledem k jeho individualitě, ke každému přistupovat stejně a respektovat lidskou důstojnost (Čámský, 2011).

1.1.2. Cílové skupiny sociálních služeb

Janečková a kol. (2016) uvádějí, že sociální služby jsou poskytovány osobám se zdravotním postižením, seniorům vyžadující pomoc a podporu v úkonech, které sami nezvládnou, osobám bez přístřeší, osobám ohroženým závislostmi nebo osobám závislým na návykových látkách, rodinám s dětmi a dětem a mládeži od 6 do 26 let.

Mezi cílové skupiny sociální práce patří i bezdomovci, oběti trestných činů, pachatelé trestných činů, prostituující osoby, nezaměstnaní, uprchlíci, menšiny, osoby v krizi (Matoušek, 2008).

1.1.3. Sociální služby lze rozdělit do třech skupin:

- 1. služby sociální prevence** – *„tyto služby mají zabránit sociálnímu vyloučení těch osob, které jsou ohroženy krizovou sociální situací, životními návyky a způsobem života vedoucím ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňujícím prostředím a trestnou činností jiných osob“* (Matoušek, 2008, s. 191),
- 2. služby sociální péče** – služba napomáhá uživatelům, kteří již nejsou tolik soběstační a snaží se o maximální zapojení osob do reálného života, služby jsou poskytovány v domácím prostředí, či v zařízení sociální služby (Janečková, 2016),
- 3. sociální poradenství** – poskytování informací, které vedou ke zlepšení sociální situace uživatele, nebo poskytují náhled uživateli služby na možná řešení své nepříznivé situace. Základní sociální poradenství je vždy poskytováno bezplatně (Matoušek, 2008).

1.2. Standardy kvality sociálních služeb

V sociálních službách se klade důraz na standardy kvality, které zajišťují kvalitní poskytování sociálních služeb. Každá sociální služba má za povinnost mít standardy vypracované a uložené v zařízení. Kdo si tyto standardy přečte, měl by pochopit, jak to v dané sociální službě funguje. Jednotlivé standardy na sebe navazují a prolínají se. Standardy jsou rozděleny do třech kategorií – procedurální, personální a provozní (Chloupková, 2013):

1. **Procedurální standardy** – v těchto standardech je popsáno, jak se poskytuje sociální služba a cíle služby, je zde popsána problematika jednání se zájemcem o službu, uzavírání smlouvy o poskytování sociální služby, ale také i ochrana práv uživatelů a nalezneme zde informace o stížnostech a o dalších dostupných službách (Kolektiv autorů, 2008),

Standard č. 1: Cíle a způsoby poskytování sociálních služeb

Standard č. 2: Ochrana práv osob

Standard č. 3: Jednání se zájemcem o sociální službu

Standard č. 4: Smlouva o poskytování sociální služby

Standard č. 5: Individuální plánování průběhu sociální služby

Standard č. 6: Dokumentace o poskytování sociální služby

Standard č. 7: Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociální služby

Standard č. 8: Návaznost poskytované sociální služby na další dostupné zdroje

2. **Personální standardy** – jak už vypovídá název, tak se tyto standardy zaměřují na zaměstnance v sociálních službách.

Standard č. 9: Personální a organizační zajištění sociální služby

Standard č. 10: Profesionální rozvoj zaměstnanců

3. **Provozní standardy** – tyto standardy vymezují podmínky pro poskytování sociální služby, popisují, kde jsou služby poskytovány a jaká je jejich dostupnost (Chloupková, 2013).

Standard č. 11: Místní a časová dostupnost poskytované sociální služby

Standard č. 12: Informovanost o poskytované sociální službě

Standard č. 13: Prostředí a podmínky

Standard č. 14: Nouzové a havarijní situace

Standard č. 15: Zvyšování kvality sociální služby (Kolektiv autorů, 2008).

1.3. Komunitní plánování sociálních služeb

Komunitní plánování lze definovat jako „metodu, kterou lze na úrovni obcí nebo krajů plánovat sociální služby tak, aby odpovídaly místním specifickým i potřebám jednotlivých občanů“ (Komunitní plánování – věc veřejná, 2002, s. 4).

Samotný proces komunitního plánování umožňuje plánovat sociální služby vzhledem k určité lokalitě. Cílem je snaha zabránit sociálnímu vyloučení osob a zajistit dostupnost sociálních služeb pro všechny (Komunitní plánování - věc veřejná, 2002).

Na komunitním plánování se podílí poskytovatelé sociálních služeb, zadavatelé sociálních služeb a uživatelé sociálních služeb. Tuto triádu často doplňují i různé instituce či zájmové skupiny např. školy, policie, nestátní neziskové organizace, občanské iniciativy, apod. Během těchto setkání dochází ke zlepšení spolupráce triády a ke zmapování všech služeb v okolí, ale také zjištění, zda nechybí nějaké konkrétní sociální služby. Komunitní plánování funguje na úrovni obce (Kozlová, 2005).

1.3.1. 2. Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Litvínova na roky 2016 - 2018

Komunitní plánování v Litvínově funguje ve třech pracovních skupinách. První pracovní skupina se zabývá seniory, osobami zdravotně postiženými, druhá pracovní skupina je určena pro občany ohrožené sociálním vyloučením, osoby v krizi a třetí pracovní skupina se zaměřuje na rodiny, děti a mládež (2. komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Litvínova, 2016 - 2018).

Hned v úvodu 2. komunitního plánu je uvedeno, že komunitní plán odráží potřeby občanů v dané lokalitě a snaží se o to, aby zde byly k dispozici sociální služby, které občané potřebují, a má za cíl zvýšit informovanost občanů o sociálních službách v okolí a vede také ke zlepšení kvality daných služeb (2. komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Litvínova, 2016-2018).

Dále je popsána činnost odboru sociálních věcí a školství Městského úřadu v Litvínově – tento odbor tvoří oddělení sociálně právní ochrany dětí, oddělení sociální práce a úseku školství, kultury a sportu. Sociální pracovníci poskytují odborné sociální poradenství, poskytují sociální služby osobám, které odcházejí z ústavní či ochranné výchovy, z výkonu trestu odnětí svobody a snaží se zabránit sociálnímu vyloučení. Oddělení sociálně právní ochrany dětí je zaměřeno na děti, o které rodiče řádně nepečují, a je ohrožen jejich vývoj. Zaměřují se u dětí do 15 let zejména na záškoláctví, užívání alkoholu a návykových látek, prostituce jako nástroj obživy, opakovaně se dopouští činů jinak trestných či přestupku, opakovaně utíkají z domova. S rodinami a dětmi pracují sociální pracovníci, ale také kurátoři pro děti a mládež. Kurátoři uvádějí, že nejčastěji pracují s dětmi s výchovnými problémy – 71%. Upozorňují na to, že 2/3 z počtu dětí s výchovnými problémy jsou děti do 15 let.

Na konci roku 2015 OSPOD spolupracovalo se 976 rodinami (2. komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Litvínova, 2016-2018).

Další část komunitního plánu pojednává o vyloučených lokalitách na území Litvínova, jsou zde celkem tři vyloučené lokality – Litvínov-Janov, ubytovna UNO a ubytovna Šumná. Odborníci stanovili kvalifikovaný odhad a domnívají se, že zde žije celkem 65% - 70% Romů. Pracovníci nízkoprahového zařízení uvádějí, že mají 99,5% návštěvnost romskými dětmi. Základní a mateřská škola v Janově přispívají k prevenci kriminality svými aktivitami v lokalitě, pořádají informační odpoledne, besedy a tvořivé činnosti. Potýkají se s různými potížemi, které jsou charakteristické pro sociálně vyloučenou lokalitu v Janově – nízké vzdělání, dlouhodobá nezaměstnanost, dlouhodobé pobírání sociálních dávek, malý zájem o vzdělání a migrace rodin.

Město Litvínov v současné době nemá Komunitní plán pro rok 2019, ale existuje Akční plán rozvoje města Litvínov na rok 2019. V Akčním plánu jsou popsány cíle, kterých chce město v následujících letech dosáhnout.

1.4. Činitele ovlivňující trávení volného času dětí a mládeže

V diplomové práci považují za důležité zmínit činitele ovlivňující trávení volného času, neboť je třeba si uvědomit, co všechno ovlivňuje utváření a rozvoj osobnosti člověka a tím i jeho nároky na trávení volného času.

Pávková, (1999) uvádí tyto tři nejdůležitější činitele:

1. rodina – je pro dítě nezastupitelná a dítě získává v rodině již první vzory trávení volného času. Trávení volného času rodiny je ovlivněno několika faktory, např. věkem rodičů, počtem a věkem dětí, finančními prostředky, zájmy rodičů, ale také stylem výchovy. Některé rodiny mají omezený výběr v trávení volného času, neboť volnočasové aktivity jsou často finančně nákladné. Na druhé straně existují rodiny, které se o své děti nezajímají a často ani neví, kde a s kým tráví svůj volný čas (Pávková, 1999).

Chudoba má zásadní dopad na děti. Již v prenatálním životě jsou ohroženy různými komplikacemi, ale i v pozdějším životě je ovlivněn jejich celkový vývoj. Matoušek uvádí, že u těchto dětí se častěji objevuje společensky nežádoucí chování. Dle výzkumů v USA je zřejmé, že tyto děti netráví svůj volný čas aktivně a svůj volný čas tráví u televize (Matoušek, 2016).

Socioekonomický status je ovlivněn nejen příjmy, ale také vzděláním či zaměstnáním rodičů (Matoušek, 2016),

2. škola – hraje významnou roli v procesu socializace jedince. Dítě bylo do šestého, sedmého roku věku pouze pod vlivem rodiny (pokud nenavštěvovalo MŠ) a nyní již jej formuje i jiné sociální prostředí. Získává novou sociální roli, roli „žáka“. Zpočátku je žák nejvíce ovlivněn třídním učitelem, později již na něj působí i vrstevnické vztahy (Matoušek, 2003).

Škola nabízí trávení volného času ve školních družinách či školních klubech, ale také zájmových kroužcích, které jsou často poskytovány zdarma. Prostřednictvím těchto útvarů se snaží působit na děti tak, aby volný čas trávily aktivně. Škola se zapojuje do různých sportovních, kulturních akcí, které mohou děti ovlivnit v trávení volného času,

3. vrstevnické skupiny – v životě dětí mají nezastupitelnou roli. Vágnerová uvádí, že podněcují k rozvoji vlastností a dovedností, které jsou důležité pro život ve společnosti (Vágnerová, 2005).

1.5. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – obecně

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (dále jen NZDM) se řadí do služeb sociální prevence a poskytuje své služby ambulantně, ale i terénně (Králová, 2012). Sociální službu může využít kdokoli bez nutnosti jakékoli registrace, tedy i anonymně. Anonymní uživatel je veden pod jedinečným kódem. Volnočasové aktivity jsou zaměřeny na prevenci sociálně patologických jevů (Bednářová, 2000).

Tyto zařízení poskytují sociální služby dětem a mládeži, které jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy a jsou v nepříznivé sociální situaci. Dítětem se rozumí jedinec do 15 let, který je právně nezodpovědný. Pojmem mládež lze označit jedince od 15-26 let.

Zákon č.108/2006 Sb. o sociálních službách definuje nepříznivou sociální situaci jako: *„oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením.“*

NZDM poskytují sociální služby neorganizovaným dětem a mládeži v dané lokalitě. Tato cílová skupina je často ohrožena sociálně patologickými jevy – zejména kriminalitou, záškoláctvím, šikanou a užíváním drog (Hájek, 2008).

Dříve se velmi často používal termín sociálně patologické jevy, dnes je tento termín nahrazen rizikovým chováním.

Procházka definuje sociálně patologické jevy jako takové, které porušují hodnoty a normy společnosti a soužití ve společnosti se stává problémové (Procházka, 2012).

Rizikové chování definuje jako *„takové vzorce chování, v jejichž důsledku dochází k prokázanému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince i společnost“* (Dolejš, 2010, s. 9).

Neorganizované a sociálně ohrožené děti/mládež jsou popisovány jako osoby, které se aktivně nezapojují do vhodného trávení volného času a nerozvíjejí své schopnosti, dovednosti a nerozvíjí svou osobnost prostřednictvím nějakého zájmu či koníčku (Jedlička, 2004).

Matoušek uvádí, že *„NZDM mají ambici spoluutvářet životní styl rizikových dětí a mládeže a podpořit je při zvládnání nepříznivých životních podmínek, případně socializačních obtíží. Nabízejí aktivity pro volný čas a poradenské služby, terénní služby, individuální případovou práci a zprostředkování jiné pomoci“* (Matoušek, 2008, s. 118).

1.5.1. Historie NZDM v ČR

V České republice se první zmínky o NZDM datují do poloviny devadesátých let minulého století. Mgr. Jan Čechovský historii NZDM rozděluje do 4 mezníků:

1. Mezník první – streetwork

Důležitou roli sehrálo v roce 1994 zavedení pozice sociálního asistenta. Tento asistent byl zřízen v rámci sociální prevence a terénní sociální práce byla zaměřena na starší děti a mladistvé, které žijí rizikovým způsobem. Pozice sociálního asistenta byla nejprve zřízena úřadem, poté byla tato pozice zřizována i neziskovými organizacemi. Streetwork byl nejprve zaměřen na osoby drogově závislé. Pro terénní pracovníky bylo vše nové a sami se učili „za pohybu“, proto došlo ke spolupráci se Saskou sociální akademií. Pracovníci při spolupráci získávali informace a inspirovali se. Díky této spolupráci se sociální asistenti v roce 1995 přesouvali z ulice do klubů pro děti a mládež. Vznikaly kluby např. v Klatovech,

Českých Budějovicích a z nestátních organizací to bylo např. Milíčův dům v Jaroměři či Krok v Praze – Modřanech.

2. Mezník druhý – grantová politika nadací

Díky několika nadacím a jejich finančním prostředkům se rozvoj NZDM poněkud urychlil. Jednalo se o tyto programy a nadace:

- program Děti ulice nadace Open Society Fund Praha (1999-2000),
- program Gabriel Nadace rozvoje občanské společnosti (2001-2002),
- program Fond mládeže firmy Levi Strauss Nadace Via (2003).

Financemi z těchto nadací byly podpořeny různé nízkoprahové kluby v celé České republice.

3. Mezník třetí – pracovní skupina Česká asociace streetwork

V roce 1997 vznikla Česká asociace streetwork (dále jen ČAS) jako profesní organizace. V roce 2001 vznikla pracovní skupina pod záštitou ČAS, která měla za cíl vytvořit standardy NZDM. Tato skupina svým působením přispěla k rozvoji nových NZDM, které díky standardům poskytovaly kvalitnější služby.

4. Mezník čtvrtý – osobnosti

Jan Čechlovský uvádí několik osobností, které mají velkou zásluhu na vznik a formování NZDM v ČR, zmínil Jiřího Stáníčka (jeden z prvních sociálních asistentů), Vladimíra Bodláka (ředitel Komunitního centra Krok v Praze), Petra Klímu (spoluzakladatel centra Krok a spoluzakladatel ČAS, supervizor), Aleše Herzoga (ředitel prevcentra Ulita v Blansku) (Čechovský, 2006).

1.6. Oblastní charita Most

Považuji za důležité zde stručně popsat základní informace o Oblastní charitě Most, neboť NZDM Domino je jedním z několika zařízení Oblastní charity Most.

„Posláním Oblastní charity Most (dále jen OCHM) je pomoc bližním v nouzi bez ohledu na jejich příslušnost k rase, národnosti či náboženství a státní či politické příslušnosti“ (Výroční zpráva Oblastní charity Most, 2017, s. 4).

Je nestátní neziskovou organizací a jejím zřizovatelem je římskokatolická církev, biskupství Litoměřické. Oblastní charitě Most je nadřizena Diecézní charita v Litoměřicích.

Oblastní charita Most je největším poskytovatelem sociálních služeb v Ústeckém a Libereckém kraji. Působí zde již 19 let. Pomáhá nejen seniorům, postiženým osobám, osobám bez přístřeší, rodinám s dětmi, jednotlivcům v tíživé situaci, osobám zadluženým, ale také dětem a mládeži. Ke konci roku 2018 poskytovala 11 registrovaných sociálních služeb ve 29 zařízeních. Kromě registrovaných služeb, probíhají i pod Oblastní charitou Most preventivní programy v rodinném centru či několik projektů zaměřené na děti. Své služby poskytuje v těchto městech – v Mostě, v Litvínově-Janově, v Chomutově, v Jirkově, v Žatci, v Oseku u Teplic, v Duchově, v Tanvaldu, v Zákupích a v Náhlově na Českolipsku (Výroční zpráva Oblastní charity Most, 2017).

Oblastní charita Most pomáhá nejen lidem v nouzi ČR, ale pořádá i sbírky pro zahraničí (v případě živelných pohrom).

Příběh: Do Nizkoprahového zařízení pro děti a mládež OCHM v roce 2011 docházeli dva sourozenci, chlapec a dívka. Do připravených činností se vždy zapojovali a bylo vidět, že do NZDM chodí rády a pravidelně. Nikdy s nimi nebyli žádné potíže. Jejich matka byla na rodičovské dovolené s jejich mladším sourozencem. Zničehonic děti do NZDM přestaly docházet. O pár měsíců později proběhla v televizních novinách zpráva, že nějaká matka zabila své čtyři děti, třem mladším dětem podřezala hrdlo a nejstaršího syna udusila. Sama se pak pokusila o sebevraždu, nyní si odpykává doživotní trest (Deník.cz, Milan Holakovský, 2012).

1.7. NZDM Domino

NZDM Domino je registrovaná služba sociální prevence dle § 62 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Za rok 2018 bylo podpořeno 97 dětí ve věku od 6-14 let a 60 uživatelů ve věku od 15-26 let. Do NZDM může přijít kdokoliv bez rozdílu na rase, barvě pleti, náboženství. NZDM Domino se nachází v nově zrekonstruované bývalé zvláštní škole v Litvínově-Janově, celý tento dům se nazývá Komunitní centrum Janov. V komunitním centru se nachází několik sociálních služeb. Jsou zde poskytovány sociální služby pro rodiny s dětmi, služby pro děti a mládež, miniškolka, terénní služby jednotlivcům, postiženým osobám, ale také se zde nachází mateřské centrum (Leták Oblastní charity Most, 2019).

„Posláním nizkoprahového zařízení pro děti a mládež Domino je nabízet dětem ve věku 6-14 let a mládeži ve věku 15-26 let bezpečný prostor pro trávení svého volného času, poskytovat jim informace, pomoc a podporu v obtížných životních situacích (rozpad rodiny,

problémy se školou, pasivní životní stereotyp, obtížné události mezi vrstevníky, apod.), kladně působit na jejich životní styl, hodnoty, a to vše dle jejich individuálních potřeb“ (Charita Most, 2019).

NZDM je rozděleno na mladší děti od 6 do 14 let a na starší děti od 15 do 26 let. Sociální služba je poskytována na dvou místech, avšak na jedné adrese: Janovská 122, Litvínov-Janov. Pro obě cílové skupiny je otevřeno od pondělí do čtvrtka od 12:00-19:00 hodin, v pátek je pro uživatele zavřeno, je administrativní den. V období prázdnin je otevřeno již od 9:00 do 19:00 h. (Registr poskytovatelů sociálních služeb, 2019).

1.7.1. Cílová skupina NZDM

1. Děti a mládež, splňující tyto požadavky:

- a) věk – zařízení mohou navštěvovat děti a mládež ve věku od 6 do 26 let, NZDM je rozděleno na dvě cílové skupiny:
  - cílová skupina 6-14 let – okamžitá kapacita služby je 10 osob,
  - cílová skupina 15-26 let – okamžitá kapacita služby 18 osob.

- b) Nepříznivá sociální situace - děti a mládež se často nacházejí v nepříznivé sociální situaci, např. mají potíže ve škole či se zaměstnáním – špatný prospěch, záškoláctví pravé, ale i skryté, šikana, zadluženost. Často se pracovníci NZDM setkávají s neuspokojováním základních lidských potřeb – rodiče dětí jsou často vedeni v evidenci Úřadu práce (dále jen ÚP) či nepracují a ani nejsou v evidenci ÚP. Rodiče jsou většinou závislí na dávkách státní sociální podpory. Ve většině případů jsou rodiny zadlužené či předlužené. Pracovníci NZDM se často setkávají s hladovými dětmi nebo i s dětmi, které jsou nevhodně oblečené vzhledem k ročnímu období (v zimě nosí cvičky). Nežádá se objevují problémy v rodině – rodič dítěte má nového partnera, soužití velké rodiny v malé bytové jednotce, dlouhodobá nezaměstnanost, nízká životní úroveň rodiny. Z této nepříznivé situace vznikají i problémové vztahy uvnitř rodiny, ale i s vrstevníky a autoritou. Děti a mládež experimentují s návykovými látkami, které může být spojeno i s drobnou kriminalitou – krádeže (Charita, Most, 2019).

Do NZDM nesmí být vpuštěn uživatel pod zjevným vlivem návykových látek, agresivní a vulgární jedinec, osoba s infekčním onemocněním (svěří se o nemoci) a zájemce o službu mladší 6 let a starší 26 let (Operační manuál, NZDM Domino, 2018).

1.7.2. Cíle NZDM Domino:

Prvním cílem je vyhledávání ohrožených dětí a mládeže v jejich přirozeném prostředí a snaha o zapojení do běžného života, uvědomění si povinností a odpovědnosti za své chování. Pracovníci NZDM Domina podporují a pomáhají uživatelům při přípravě na vyučování. Dalším cílem je snažit se zmírnit konflikty ve skupině, zlepšovat situaci dítěte a zkvalitňovat život uživatele. V neposlední řadě přispět k rozvoji osobnosti a podpořit osobnostní růst uživatele. Důležitým cílem NZDM Domino je i pomoc při překonávání obtížných situací a snaha zamezit sociálnímu vyloučení (Charita Most, 2019).

1.7.3. Principy poskytovaných služeb:

- dobrovolnost – vstup do sociální služby je dobrovolný, uživatel má právo kdykoli a bez udání důvodu dohodu ukončit, ze strany organizace existuje několik výpovědních důvodů a lhůt, které jsou uvedené v dohodě, spolupráce probíhá na úrovni dobrovolnosti, je respektováno rozhodnutí uživatele,
- nezávislost – hlavní důraz se klade na to, aby byl uživatel veden k samostatnosti a svobodnému rozhodování, a nestal se na sociální službě závislý,
- mlčenlivost – všichni zaměstnanci jsou vázáni mlčenlivostí,
- bezplatnost – sociální služba je poskytována zdarma,
- otevřenost – NZDM je otevřeno dalším organizacím, zájemcům o službu,
- individuální přístup – ke každému uživateli je přístupováno individuálně,
- aktivita a samostatnost – vedení uživatele k vlastní aktivitě,
- respektování důstojnosti uživatele,
- princip rovnosti – ke všem uživatelům přistupují stejně, bez rozdílu,
- profesionalita – pracovníci zařízení jsou odborně vzdělaní dle zákona o sociálních službách,
- princip nízkoprahovosti – do zařízení může přijít kdokoli, je přístupné všem bez rozdílu (nutno myslet na cílovou skupinu). NZDM je otevřeno v době, která vyhovuje cílové skupině. Sociální služba je poskytována bezplatně. Výpadky v provozní době během posledních let nejsou zaznamenány. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Domino usiluje o maximální přístupnost pro cílovou skupinu

z hlediska času, místa a finančních prostředků. Zázemí NZDM je umístěno nedaleko sídliště, na vhodném místě a provozní doba zařízení je v čase, která odpovídá potřebám uživatelů. Prostorové vybavení odpovídá potřebám dané cílové skupiny. Uživatelé zde mají k dispozici gauč, kde mohou relaxovat a povídat si, ale mohou se odreagovat i hraním ping-pongu, stolního fotbalu. V místnosti se nachází i několik stolů, které jsou využívány k různým rukodělným aktivitám, malování, psaní domácích úkolů. K dispozici jsou čtyři počítačové sestavy. Příjemná atmosféra nabádá k navštívení klubu (Charita Most, 2019).

1.7.4. Základní činnosti NZDM Domino

V zákoně o sociálních službách 108/2006 Sb. § 62 jsou vymezené základní činnosti, které jsou poskytovány uživatelům NZDM Domino:

- *„ výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,*
  - *zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,*
  - *sociálně terapeutické činnosti,*
  - *pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí,*
- a) *pomoc při vyřizování běžných záležitostí,*
- b) *pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob“.*

Uživatelům je nabízen informační servis a sociální poradenství. Pracovníci pracují s uživateli individuálně, ale i skupinovou formou. Uživatelům je poskytována pomoc v krizi a jsou podporováni v obtížných životních situacích. Další formou práce je kontaktní práce, rozhovor se odehrává v přirozeném prostředí uživatele, často v ulicích sídliště Janov. Důležitá je i situační intervence – *„sociálně pedagogická práce v situacích s výchovným obsahem, které vznikají v prostoru zařízení. Pracovník při nich vstupuje do interakcí, které nastávají mezi uživateli služby, přináší podněty, reflektuje situaci a používá další techniky, které vytváří či zvýrazní výchovný efekt situace“* (Česká asociace streetwork, o.s., 2008, s. 6). V případě potřeby jsou uživatelé doporučeni a vyhledáni návazné služby. Uživatelé často docházejí do zařízení kvůli volnočasovým aktivitám. Uživatel má možnost i v zařízení pobýt jen tak,

bez jakéhokoliv zapojení se do aktivit klubu. V zimním období se občas uživatelé přišli jen „ohřát“.

Jinými slovy pracovníci pomáhají dětem s přípravou na vyučování, poskytují základní sociální poradenství, rozvíjejí jejich schopnosti a dovednosti prostřednictvím volnočasových, rukodělných, sportovních aktivit. Pořádají různé preventivní besedy, poskytují informace, poradí a podpoří uživatele v jejich obtížné situaci, zprostředkují kontakty na další dostupné zdroje.

Pracovnice NZDM každý týden vypracovávají plán aktivit na příští týden. Některé aktivity se opakují týden co týden, ale ostatní jsou jiné. Pravidelně děti v klubu navštěvuje pan farář, který si s dětmi povídá a čte z bible. V jiný den jeden zaměstnanec nízkoprahu vede kroužek romského jazyka, vede děti k tomu, aby nezapomínaly na své kořeny a svůj rodný jazyk. Další zaměstnanec každý týden pořádá besedu na aktuální témata – zdravý životní styl – škodlivost kouření, sociální sítě, atd. Jedenkrát v týdnu navštěvují tělocvičnu.

Pravidelně 1x měsíc se pořádají „velké akce“ v klubu. V měsíci duben 2019 se konaly oslavy Mezinárodního dne Romů. Tento svátek se v NZDM slaví každoročně a je spojen s přednáškou o historii Romů, romskou literaturou a program obohatí vystoupení uživatelů (tanec a zpěv). Oslavy podtrhuje tradiční romské jídlo halušky, holubky a další pochutiny. Během letních prázdnin jsou pořádány různé výlety do vzdálenějšího okolí, vše závisí na finančních prostředcích.

NZDM Domino neposkytuje fakultativní (placené) služby.

Příběh: *Bývalá pracovnice NZDM Domino mi vyprávěla, co se jednou po Dětském dni událo. Každoročně se pro děti pořádají oslavy Dne dětí, oslavy jsou spojeny s plněním zábavných úkolů a na závěr děti dostávají balíček se sladkostmi. Jedna slečna z chudé rodiny přišla po skončení akce s tím, že se sice neúčastnila, ale slyšela, že děti dostávaly balíčky se sladkostmi a ona sama by ho taky moc ráda dostala. Pracovnice NZDM bylo slečny líto, tak jí jeden balíček vydala. Za čtvrt hodiny ta stejná slečna přišla znovu (ve stejném oblečení i se stejnou kabelkou), že je dvojče předchozí slečny a dožadovala se balíčku, ale u pracovnice NZDM nepořídila. Za další půl hodinu přišla ta slečna znova a prý že je trojče první slečny a přišla si pro balíček. Pracovnice znala rodinu, ze které dívka pochází a věděla, že z trojčat slečna není, tak balíček vydala pouze 1x.*

1.7.5. Ochrana práv osob

Samozřejmostí je ochrana osobních údajů, která je stanovena zákonem č.101/2000 Sb. Zákon o ochraně osobních údajů, v zákoně o sociálních službách č. 108/2006 Sb., ale je také zakotvena i ve standardech kvality sociálních služeb. Přístup k citlivým údajům mají pouze pracovníci, kteří s danou osobou spolupracují (Čámský a kol., 2011).

Každý pracovník NZDM má za povinnost dodržovat mlčenlivost o uživatelích dané služby. Mlčenlivost lze porušit jen ve výjimečných případech, např. pokud existuje podezření na týrání, zneužívání dítěte. Mlčenlivost lze prolomit s oddělením sociálně právní ochrany dětí a Policií České republiky (Janečková, 2016).

Všichni pracovníci jsou seznámeni a pracují v souladu s Listinou základních lidských práv a svobod, Etickým kodexem sociálního pracovníka a vnitřními pravidly organizace. Pracovník zařízení respektuje právo na anonymitu. Po uživateli jsou požadovány jen ty informace, které skutečně potřebují. Pracovník ke konzultaci s uživatelem využívá konzultovnu, kde je zaručeno soukromí. Pracovník pracuje v souladu s vnitřními pravidly organizace a Etickým kodexem sociálního pracovníka (Standards kvality sociálních služeb, 2019).

Během poskytování sociální služby může docházet ke střetu zájmům. Uvedu pouze jeden příklad: poskytovatel sociální služby má zájem na prezentaci svého zařízení prostřednictvím fotografií. Opatření: Uživatel musí být před vstupem do sociální služby poučený o možnosti pořizování fotografií při akcích a má právo se svobodně rozhodnout, zda má zájem na tom, aby byl fotografován. Vše musí být v souladu se směrnicí EU General Data Protection Regulation (Operační manuál, NZDM Domino, 2018).

1.7.6. Průběh služby v NZDM Domino

Jednání se zájemcem o službu

Zájemce o sociální službu se většinou o sociální službě dozví od svých kamarádů. Velmi často přichází do zařízení v doprovodu kamaráda. Přítomný pracovník NZDM se zájemci o službu představí a vyplní s ním formulář „**Jednání se zájemcem o službu**“. S uživatelem jedná zpravidla ten pracovník, který s ním přišel první do kontaktu. K dispozici je tzv. konzultovna či kancelář pracovníků. Během jednání se zjistí, zda zájemce spadá do cílové skupiny (věkem) a zda je ohrožen nepříznivou sociální situací. Dále je seznámen s možností anonymity. V případě nezájmu o anonymitu, se zjišťuje jeho jméno či přezdívka. V průběhu

rozhovoru pracovník zjistí, s čím zájemce potřebuje pomoci, čeho by chtěl prostřednictvím sociální služby dosáhnout. Pracovník se dozví, co zájemce baví, jaké jsou jeho zájmy. Během jednání se zájemcem pracovník předává základní informace o NZDM, jaké jsou cíle zařízení, poslání, jaké aktivity NZDM nabízí, jaká má práva a jaká pravidla musí v klubu dodržovat a má možnost si prohlédnout prostory klubu. Zájemce o službu má možnost se zeptat na další informace (Standardy kvality sociálních služeb, 2019).

V prostorách NZDM Domino visí na nástěnce **pravidla pro uživatele**. Pravidla platí pro všechny a při uzavírání ústní dohody se zájemce o službu zavazuje k jejich dodržování. Zde jejich výčet:

1. nenos do klubu cigarety, alkohol, drogy, zbraně a jiné nebezpečné věci,
2. pokud jsi nemocný, zůstaň doma,
3. když jsi nebyl ve škole, nechod' do klubu,
4. nepoužívej vulgární slova,
5. nehraj agresivní hry na počítači a ani hry o peníze,
6. neper se,
7. respektuj druhé,
8. uklízej si po sobě, pokud si něco půjčíš, vrať to na původní místo.

V NZDM Domino na nástěnce jsou vyvěšena i **práva uživatele**. Uživatel má právo být v NZDM anonymně a o uživateli jsou uchovávány jen takové informace, se kterými souhlasí a uživatel je oprávněn k nahlížení do své složky. Uživatel má možnost do klubu přijít a kdykoliv odejít či se během dne vrátit. Uživatel má právo si stěžovat. Pokud se uživatel potřebuje svěřit, má právo si vybrat konkrétního pracovníka a mluvit s ním o samotě. Uživatel má právo volby – zda se zapojí do připravené činnosti, aktivity či jen tak posedí v NZDM. Uživatel má právo na zachování důstojnosti, soukromí a bezpečí, na respektování náboženského vyznání.

Záznam o ústní dohodě o poskytování sociální služby

V případě zájmu o sociální službu je se zájemcem uzavřena ústní dohoda o poskytování sociální služby. Zájemci o službu jsou vysvětlena práva a povinnosti vyplývající z této dohody. O ústní dohodě je se zájemcem o službu sepsán záznam o poskytování sociální

služby. Záznam existuje ve dvou vyhotoveních, první strukturou odpovídá požadavkům zákona o sociálních službách a druhá verze je vypracována pro cílovou skupinu (dětská verze). Druhá verze obsahuje obrázky a je psaná jednoduchou formou, aby cílová skupina všemu porozuměla. Zájemci o službu je dohoda srozumitelně vysvětlena a je zde prostor na otázky. V záznamu o poskytování sociální služby je uveden osobní cíl, kterého si přeje zájemce dosáhnout. Uzavření dohody stvrzuje sociální pracovník razítkem a svým podpisem. Sociální pracovník informuje zájemce o službu o pravidlech, které se v NZDM dodržují. Zájemci o službu je sděleno, že má právo na stížnost (pokud není spokojen s kvalitou služby či se způsobem poskytování služby) a také se zájemce o službu dozví, jak a kam lze stížnost podat. Dohoda mezi poskytovatelem a uživatelem je uzavírána konkludentně (jinak než písemně či ústně). Za souhlasný projev je považováno např. přikývnutí či první navštívení nízkoprahového zařízení pro děti a mládež. Dohoda je uzavírána na dobu určitou - do konce kalendářního roku (Standardy kvality sociálních služeb, 2019).

Ukončení poskytování sociální služby

K ukončení poskytování sociální služby dojde buď naplněním cílů uživatele (již nepotřebuje využívat sociální službu), přáním ukončit spolupráci nebo dovršením věku 26 let. Další důvody k ukončení sociálních služeb je dlouhodobá nespokojenost na individuálním plánu, hrubé a závažné porušení pravidel NZDM (napadení pracovníka) či úmrtí uživatele. Ze strany organizace jako důvod k ukončení poskytování sociální služby je zánik sociální služby. V případě ukončení poskytování služby se vyplní příslušný formulář (Standardy kvality sociálních služeb, 2018).

Individuální plánování s uživatelem

Individuální plán (dále jen IP) je sestaven společně s uživatelem na klidném místě a zapisuje se do předepsaného formuláře. Tento plán je sestaven do týdne od uzavření dohody o poskytování sociální služby. V plánu si uživatel za pomoci pracovníka stanoví několik cílů, kterých by chtěl v následujícím období dosáhnout. Cíle by měly přispívat ke zlepšení uživatelské situace a zmírnit sociální vyčlenění. Cíle jsou přiměřené, měřitelné, reálné a konkrétní. Zapisuje se, do kdy se daný cíl splní. Při plánování může být přítomen i klíčový pracovník. Uživatel má právo nahlížet do své složky i do individuálního plánu. Revize individuálního plánu probíhá každé tři měsíce společně s uživatelem, pokud uživatel dříve dosáhne patnáctého roku věku, je IP vyhodnocován dříve. Jednotlivé cíle mohou být splněny

či mohou přetrvávat do následujících měsíců. V IP je také stanoven klíčový pracovník, který bude uživateli nápomocen při plnění IP. V případě nepřítomnosti klíčového pracovníka, je stanoven jiný zastupující klíčový pracovník.

Předávání informací na pracovišti dochází několika způsoby – ústně, během pravidelných pracovních porad, písemně - do sešitu se píše denní mimořádné informace.

Dokumentace o poskytování sociální služby

Dokumentace o uživateli je uložena v uzamykatelné skříni u sociálního pracovníka. Každá složka obsahuje kartu uživatele, individuální plán, aktualizace IP, zhodnocení IP, sociální anamnéza, záznam o ukončení poskytování sociální služby. Jednání se zájemcem o službu a záznam o uzavření ústní dohody jsou uloženy v jednotlivých šanonech. Složka obsahuje i barevné desky, do kterých je vkládána osobní práce a výtvary uživatele.

S uživatelem je vyplněna sociální anamnéza, která slouží k celkovému náhledu na situaci uživatele. Pracovníci NZDM vedou kartu uživatele, do které zapisují jednotlivé aktivity, akce, kterých se uživatel účastnil, pokroky a plnění stanovených cílů uživatelem. Sociální pracovník si vede statistiku, jak často uživatel dochází do klubu a kolik času zde stráví. Pracovník zjišťuje takové údaje, které jsou nezbytné pro poskytování sociální služby. V případě zpracování osobních a citlivých údajů je nutný písemný souhlas uživatele. Uživatel může kdykoliv nahlížet do své dokumentace. Ostatní pracovníci zařízení mají jasně stanovený postup pro nahlížení – kdo, kdy, jakým způsobem a za jakým účelem může nahlížet do dokumentace. Přístup k dokumentaci má sociální pracovník a nahlížet může klíčový pracovník. Poskytování sociálních služeb je také možno anonymně, a to pod jedinečným kódem. Od zájemce o službu se zjišťuje pouze přezdívkou či jméno a rok narození (Standardy kvality sociálních služeb, 2018).

Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociální služby

Stížnost lze podat ústně či písemně. Ústně k vedoucímu zařízení. Písemná stížnost může být odeslána emailem či poštou vedoucímu zařízení či ředitelce organizace. K dispozici je schránka důvěry, která je umístěna na klidném místě v prostorách NZDM. Do schránky mohou uživatelé vkládat stížnost anonymně či podepsanou. Schránka důvěry je kontrolována každý týden. V případě stížnosti, je vyřešena během 30 kalendářních dní od doručení a řešení je písemné, vyřizuje vedoucí zařízení. Pokud je neanonymní se řeší se stěžovatelem. Pokud

si uživatel chce stěžovat a neumí stížnost sepsat, pracovníci mu dopomůžou ji zformulovat. Poté je předána buď vedoucímu zařízení nebo ředitelce organizace. V případě anonymity je řešení vyvěšeno na nástěnce v zařízení. Veškeré stížnosti se zaznamenávají do Knihy stížností (Standardy kvality sociálních služeb NZDM Domino, 2018).

Pokud není stěžovatel spokojen s vyřízením stížnosti, může se obrátit na ředitelku organizace, na Český Helsinský výbor či na Veřejného ochránce práv.

Vedoucí sociálních služeb paní Štiková uvedla, že zatím nikdy nebyla řešena žádná oficiální stížnost v NZDM Domino.

Návaznost poskytované sociální služby na další dostupné zdroje

Pokud poskytovatel neposkytuje sociální službu, o kterou má uživatel zájem, rozsah služby zájemci o službu nevyhovuje či nespadá do cílové skupiny, je mu poskytnuto základní sociální poradenství. Informace jsou předány ústně či písemně (např. adresa jiného zařízení). Nejčastěji se odkazuje na – NZDM Jaklík, NZDM Sovička v Mostě, základní a střední školy v Litvínově a v Mostě, Linka bezpečí (Operační manuál, NZDM Domino, 2019).

1.7.7. Personální zajištění NZDM Domino

Vedoucí sociální služby NZDM nastínila strukturu pracovního týmu – ředitelka, vedoucí střediska, vedoucí zařízení, sociální pracovník, pracovník v sociálních službách. V NZDM Domino pracuje v přímé péči s uživateli celkem 6 pracovníků, z toho 4 pracovníci v sociálních službách (dále jen PSS) a 2 sociální pracovnice (dále jen SP). Tzn. 2 PSS a 1 SP na NZDM pro mladší děti a 2 PSS a 1 SP pro starší děti a mládež. Pracovníci v sociálních službách musí splňovat předepsané vzdělání dle zákona o sociálních službách. Pokud do NZDM nastoupí osoba bez předepsaného vzdělání, musí si ho doplnit do stanovené lhůty. Nový zaměstnanec musí prokázat svou trestní bezúhonnost.

V OCHM zaškolování trvá 3 měsíce a zaškoluje více pracovníků současně. Např. vedoucí pracovník zaškolí nového zaměstnance v oblasti BOZP, seznámí ho s pracovištěm, vnitřními směrnici organizace a seznámení s pracovním týmem. Poté nového zaměstnance školí nejlepší zaměstnanec v dané sociální službě, většinou se jedná o sociálního pracovníka. Po uplynutí zaškolování dochází k vyhodnocení zaškolení a zapsání do příslušného formuláře (Vnitřní předpisy Oblastní charity Most).

Profesní rozvoj zaměstnanců v NZDM Domino

Vedoucí zařízení má písemně vypracovaný dokument pro hodnocení zaměstnance. Hodnocení zaměstnance probíhá 1x ročně provádí nadřízený pracovník. Hodnotí se oblast dalšího vzdělávání pracovníků a zejména činnosti, které směřují k naplňování poslání zařízení. Každý zaměstnanec má stanoven Plán rozvoje (Plán dalšího vzdělávání), který se rozpracovává na následující rok. Uvádí se v něm, v jakých oblastech by se chtěl zaměstnanec zdokonalit, zda by se rád účastnil různých konferencí či by rád vykonal stáž v jiném, obdobném zařízení. Zaměstnanec má možnost si sám zvolit dva akreditované kurzy v rozsahu 16 hodin. Supervize se v zařízení provádí cca 2x za rok a má skupinový charakter. Supervizi provádí externí supervizor (Vnitřní předpisy Oblastní charity Most).

Zákon o sociálních službách ukládá povinnost dalšího vzdělávání pro zaměstnance v sociálních službách a to nejméně 24 hodin za kalendářní rok. V případě nástupu do sociální služby během roku je povinné vzdělávání zkráceno.

1.7.8. Informovanost o poskytované sociální službě

Poskytovatel má povinnost poskytovat informace o sociální službě tak, aby byly informace srozumitelné cílové skupině. Informace směřuje i k široké odborné veřejnosti, ale i k laikům. Vedoucí sociální služby sdělila, že každý měsíc je zpracováván medializační leták pro veřejnost. K dispozici je i další informační leták služby. Činnost zařízení je prezentována ve výroční zprávě Oblastní charity Most. Informace také nalezneme na webových stránkách Oblastní charity Most, nebo na stránkách Krajského úřadu Ústeckého kraje - v katalogu poskytovatelů sociálních služeb či na stránkách MPSV v Registru poskytovatelů sociálních služeb. Podrobné informace o zařízení také jsou na nástěnkách na chodbách v Komunitním centru v Litvínově-Janově, kde se zařízení nachází. V zařízení se nachází Kronika NZDM, která je předkládána při různých prezentacích OCHM. Zařízení je také příležitostně prezentováno v regionálním tisku.

1.7.9. Prostory NZDM Domino

Veškeré vybavení a zázemí sociální služby je přizpůsobeno cílové skupině a kapacitě zařízení. V prostorách NZDM nalezneme koutek s gaučem na relaxování, hovory, jsou zde psací stoly na různá tvoření, psaní, malování. Uživatelé mají k dispozici i 4 počítačové sestavy. V prostorách se nachází stůl na stolní fotbal či stolní hokej. Uživatelé mohou využívat i jiné prostory pod dohledem pracovníka zařízení. Nabízí se možnost trávení času v tělocvičně,

ve které dívky rády tančí a připravují si vystoupení či chlapci zde rádi hrají florbal. Volný čas mohou trávit i v hudebně, kde starší děti mají možnost trénovat na varhany. Často je dívky doprovází zpěvem. Většinou zpívají romské písně.

1.7.10. Zvyšování kvality sociální služby

Poskytovatel sleduje, jestli je naplňován veřejný závazek a sleduje, zda poskytování sociální služby je v souladu s posláním, cíli sociální služby, ale i cíli uživatele a zásadami sociální služby (Chloupková, 2013).

Kontrola probíhá průběžně na dvou úrovních – ze strany uživatelů NZDM Domino – dotazníky spokojenosti (vyplňují se 1x 3 měsíce), stížnostmi uživatelů či rozhovorem s uživatelem, ze strany zařízení – průběžnými, závěrečnými a výročními zprávami, pracovními poradami, supervizemi (Standardy kvality sociální služby NZDM Domino, 2019).

1.7.11. Financování sociální služby NZDM Domino

Oblastní charita Most je nestátní nezisková organizace, která je závislá na finanční podpoře různých organizací. Každý rok je podporována dotacemi od MPSV ČR. Finanční prostředky z MPSV ČR jsou poskytovány jen na jeden kalendářní rok a nikdy není jistota, zda a jakou částkou MPSV ČR podpoří danou službu i v následujícím roce.

Vedoucí zařízení uvádí, že v roce 2018 bylo NZDM Domino podpořeno MPSV ČR, Krajským úřadem Ústeckého kraje, Nadací Terezy Maxové dětem, městem Litvínov, Hájek 39, Billa, Nestlé.

1.8. Spolupracující organizace s NZDM

NZDM spolupracuje s **Policíí ČR a Městská policie Litvínov-Janov** – spolupráce probíhá na úrovni preventivních besed na podporu prevence kriminality dětí a mládeže.

Velmi často spolupracují s **Orgánem sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) v Litvínově** – mají povinnost svolávat případové konference, kterých se účastní zákonní zástupci, ale i různí odborníci – zástupci školy, policie, lékař, zástupci neziskových organizací. Na případových konferencích se projednávají případy ohrožených dětí a rodin. „*Sociálně-právní ochrana dětí (dále jen SPOD) je soubor činností upravených zákony směřujících k zajištění práva dětí na nepříznivý vývoj, výchovu a ochranu zájmů*“ (Matoušek, 2016, s. 12). OSPOD spolupracuje s celou rodinu, snaží se o obnovení narušených funkcí rodiny a na prvním místě je vždy nejlepší zájem dítěte (Komunitní plán města Litvínov, 2016-2018).

V případě, že mají pracovníci NZDM podezření na týrání či zanedbání dítěte, obrací se sociální pracovníci zařízení na OSPOD, který je součástí Obecního úřadu v Litvínově. Často se setkávají s dětmi v zanedbaném stavu. První kontakt bývá telefonický, při kterém je domluvena osobní schůzka. Na schůzku se zaměstnanci OSPODu většinou přichází pracovníci NZDM, ale také i sociální pracovníci ze sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi, neboť rodina často spolupracuje i v rámci této služby. Problémové rodiny často odmítají pomoc ze strany Oblastní charity Most a nechtějí spolupracovat, pak je jediné řešení – OSPOD. Zaměstnanci OSPODu předkládají základní údaje o dítěti a rodině, od kdy do NZDM dochází, jak často přichází do klubu, jak probíhá spolupráce, čeho se snaží dosáhnout. Zaměstnanci NZDM si i všímají celkového vzhledu dítěte (vši, štípance, modřiny). Někdy se ze schůzky dozví, že s rodinou se již spolupracuje, ale někdy je to podnět pro prošetření prostředí dítěte.

Příběh: *Sociální pracovníci NZDM měla podezření na týrání dívky, která docházela do NZDM, zalarmovala OSPOD a pracovníci OSPODu po několika dnech odebrali dívku z péče matky. Po několika letech se odebraná dívka sociální pracovníci ozvala přes sociální síť a poděkovala ji za to, že jí pomohla a zavolala OSPOD.*

Jiná podobná zařízení **Nízkoprahové centrum pro děti a mládež v Litvínově-Janově-Jaklík** – nabízí své služby pro děti od 6 do 15 let přímo v sídlišti Janov a působí zde pod záštitou Městské policie Litvínov. Děti mohou centrum navštěvovat od pondělí do čtvrtka od 11:00-17:00 hodin. Probíhají zde podobné aktivity jako v NZDM Domino - příprava na vyučování, různé rukodělné činnosti, děti si mohou hrát s hračkami či na počítači. Služba je poskytována zdarma a kapacita činí 20 dětí (Nízkoprahové centrum Jaklík, 2019).

Základní škola Janov - v současné době se scházejí třídní učitelky tamní základní školy s pracovníky NZDM a společně konzultují potíže jednotlivých žáků. Pracovníci NZDM se v zařízení snaží s jednotlivými žáky připravovat na výuku. Děti často nemají možnost se učit doma z různých důvodů. Nemají vhodné vybavení (stůl) či pochází z početné rodiny a nemají na přípravu do školy klid.

Spolupráce probíhá již řadu let s **Potravinovou bankou v Praze**, díky této pomoci mohou pracovníci NZDM poskytnout potraviny uživatelům. Často se jedná o ovoce, zeleninu, ale také pečivo či různé sladkosti.

Spolupráce probíhá formou preventivních besed s **Protidrogovou poradnou** v Litvínově-Janově. Spolupracují s **Úřadem práce, mateřskými školami, středními školami** a nelze opomenout **pana faráře**, který dlouhodobě dochází do NZDM (1x týdně) a dětem předčítá z bible a hovoří s nimi.

1.9. Základní informace o Litvínově-Janově

Tamní sídliště Janov se stavělo v 70. letech století a mělo sloužit pro obyvatele okolních vesnic, které postihla těžba hnědého uhlí. Litvínov-Janov leží asi 4 km směrem na západ od města Litvínov. Litvínov tvoří 9 městských částí. V dnešní době podle Deníku Mostecka žije v Litvínově-Janově 4 700 obyvatel, z toho 70% Romů. Podle Agentury pro sociální začleňování je Litvínov-Janov jedním z největších a nejstarších sociálně vyloučených lokalit v České republice.

Sociálně vyloučená lokalita je definována jako část města, obce, která je odříznuta od okolních částí. Uvádí se, že v této lokalitě bydlí lidé s nízkými příjmy a nízkým vzděláním (Matoušek, 2008).

Na sídlišti v Litvínově Janově působí i několik organizací, které mají preventivní charakter a pomáhají obyvatelům Janova. Jsou to:

- Oblastní charita Most – působí zde od roku 2008 a poskytuje několik sociálních služeb přímo v Janově – na nástěnce v prostorách Oblastní charity Most je výčet sociálních služeb, které OCHM nabízí, jsou zaměřeny na děti a mládež, rodiny s dětmi, jednotlivce či osoby se zdravotním postižením – jedná se o tyto zařízení: Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, miniškola Janováček (zařízení pro děti od 4-6 let), terénní programy, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, odborné sociální poradenství, sociálně rehabilitační programy, rodinné centrum Petrklíč, asistenční centrum,
- Most k naději o.s. – sociální protidrogová poradna – terénní pracovníci pracují s osobami, které užívají návykové látky, sociální služba je realizována ambulantně, ale i terénní formou,
- Městská policie Litvínov - Nízkoprahové centrum pro děti a mládež Jaklík – nabízí volnočasové aktivity pro děti školou povinné,

- Město Litvínov - První krok – v Litvínově-Janově poskytují terénní programy pro obyvatele Janova a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi,
- Osadní výbor v Litvínově-Janově – seskupení místních obyvatel, kteří se podílejí na řešení problémů v Janově.

Agentura pro sociální začleňování uvádí, že se sídliště Janov skládá z 27 panelových domů, ale z toho obyvatelných je pouze 10 domů. Ostatní domy jsou určené k demolici či jsou opuštěné a zazděné. Velkým problémem v Litvínově-Janově je zejména to, že město Litvínov donedávna nevladilo žádné byty v této lokalitě. Nedávno město Litvínov odkoupilo od jedné společnosti 4 domy, které jsou určeny k demolici. Domy patří různým soukromým společnostem a dokonce i cizincům (Agentura pro sociální začleňování, aktuální krize s bydlením na sídlišti Janov v Litvínově, 2018).

„Sociální vyloučení je proces (nebo) stav, který určité jednotlivce, rodiny, případně skupiny či celá lokální společenství (komunity) omezuje přístupy ke zdrojům, které jsou potřebné pro participaci na sociálním, ekonomickém i politickém a občanském životě společnosti“ (Navrátil, 2003, s. 34). Existuje mnoho příčin, které vedou k sociálnímu vyloučení např. chudoba, nízká míra vzdělanosti a s tím souvisí i nízké příjmy (Navrátil, 2003).

Z informací městského úřadu v Litvínově vyplývá, že v Litvínově-Janově žije cca 1100 osob ve věku 0-14 let. Podle statistik Policie ČR klesá kriminalita v Litvínově-Janově (Agentura pro sociální začleňování, aktuální krize s bydlením na sídlišti Janov v Litvínově 2018).

Boj s chudobou v Janově kvete. Majitelé domů/bytů inkasují vysoké nájemné za neodpovídající služby. Často se stává, že nájemníci majitelům bytů zaplatí nájem, ale majitelé dále neplatí zálohy na energie. Mnoho domů je i odpojeno od dodávky tepla a teplé vody a v těchto domech i za těchto podmínek žijí nájemníci. Vznikají další problémy, ať už se dotýkají plísní v domech, štěnic, švábů, ale také vykrádání bytů/domů, hromadící se odpadky, nedostatečná hygiena (Agentura pro sociální začleňování, aktuální krize s bydlením na sídlišti Janov v Litvínově, 2018).

Agentura pro sociální začleňování uvádí, že za posledních 10 let bylo do Janova investováno minimálně 414 miliónů Kč (revitalizace sídliště a veřejného prostoru, příspěvky na bydlení a doplatky na bydlení).

Počet vybydlených domů na sídlišťe se stále zvyšuje. Před deseti lety byl vybydlený jeden a v současné době jich je osm. Město plánuje jejich zbourání. Odborníci se zamýšlejí nad situací v Janově a do poloviny roku 2019 má vzniknout Tematický akční plán Janov, díky kterému bude město Litvínov moci získat finanční prostředky na různé aktivity, úpravu a zvelebení Janova (Vokurka, 2019).

Firstová ve své knize také uvádí, že rodiny s nízkou ekonomickou situací se často potýkají s nemožností aktivně trávit volný čas. Nemají finanční prostředky na to, aby dětem mohli zaplatit nejrůznější kroužky. Také uvádí, že i kroužky ve školách jsou často zpoplatňovány (Firstová, 2014).

Pro zajímavost v tabulce 1 uvádím informace o počtech pachatelů trestných činů v Litvínově.

Tabulka 1: Počet pachatelů trestných činů za sledované období 1. 1. 2018 – 31. 10. 2018

Litvínov + Litvínov Hamr (vč. Janova)	1-10/2017	1-10/2018	Rozdíl 2017 - 2018	% rozdíl
Nezletilí (1-14 let)	19	21	+2	10%
Mladiství (15-17 let)	18	13	-5	28%

Zdroj: statistika ESKK za období 1. 1. - 30. 11. 2018, Bezpečnostní analýza Litvínov 2018

1.10. Základní škola Janov

Základní škola (dále jen ZŠ) byla zřízena v roce 2005 a jejím zřizovatelem je město Litvínov. „*Organizace sdružuje základní školu, základní školu speciální, mateřskou školu, školní družinu, školní klub, školní jídelnu a školní výdejnu*“ (Výroční zpráva školy 2016/2017, s. 6).

Ve školním roce 2018/2019 navštěvovalo ZŠ Janov 390 dětí a působí zde 25 třídních učitelek a 9 učitelů bez třídnictví. Během vyučování je přítomno 7 asistentek pedagoga.

Třídní učitel spolupracuje nejen se zákonnými zástupci dítěte, ale i s ostatními pedagogy, ředitelem, výchovným poradcem, školním metodikem prevence v případě projevů rizikového chování. Třídní učitel je pedagogický pracovník, který je pověřen ředitelem školy. Je velmi důležitou osobou pro žáky, neboť s nimi tráví daleko více času, nežli ostatní učitelé a je v užším kontaktu se zákonnými zástupci.

Hlavním výchovným cílem je: „*Dosáhnout toho, abychom všichni, tj. dospělí a žáci, chodili do školy, protože chceme a ne proto, že musíme. Snažit se, aby vše, co bude ve škole probíhat, mělo pro děti smysl.*“ (Hlavní cíle školy, 2019).

Hlavní vyučovací cíl školy je ten, učit děti to, co potřebují pro skutečný život (Hlavní cíle školy, 2019).

Základní škola se snaží svými činnostmi dočasně vymanit děti z nepodnětného prostředí sídliště. Snaží se motivovat zákonné zástupce dětí ke spolupráci a snaží se o to, aby všechny děti měly rovné příležitosti ke vzdělání. Učitelé motivují rodiče k tomu, aby děti navštěvovaly mateřské školy a přípravné třídy (Výroční zpráva školy 2016/2017).

V minimálním preventivním programu (dále jen MPP), který má základní škola vypracovaný, se odráží i problémy tamního sídliště. MPP je zaměřen na prevenci rizikového chování, prevenci a řešení šikanování. Prevence je zajišťována několika způsoby – skupinové sezení se žáky školy, pravidelné aktivity preventistky Městské policie Litvínov a metodiček prevence školy. Žáci s pověřeným pracovníkem pravidelně navštěvují NZDM Jaklík, ve kterém probíhají aktivity zaměřené na prevenci. Žáci mají možnost se zapojit i do vydávání školního časopisu KOUMES a mohou navštěvovat kroužek PEER aktivistů při školním klubu. Prevence je zajišťována i prostřednictvím projektových dnů, volnočasových a sobotních aktivit, či výjezdů. Žáci mají k dispozici i schránku důvěry možnost využívat internetové poradenství (Výroční zpráva školy 2016/2017).

JEDNOTLIVÉ SOUČÁSTI ZŠ JANOV

1.10.1. Mateřská škola „Paraplíčko“

Do mateřské školy dochází celkem 120 dětí. Děti jsou rozděleny do šesti tříd, čtyři jsou smíšené z hlediska věku, jedna je určena pro děti od 2-3 let a poslední třída slouží dětem se speciálními vzdělávacími potřebami (děti mají kombinované postižení). Mateřská škola spolupracuje se základní školou, mateřskou školou Sluníčko, pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně pedagogickým centrem, nízkoprahovým centrem Jaklík a střední odbornou školou služeb Litvínov-Janov (MŠ Paraplíčko, 2019).

1.10.2. Mateřská škola „Sluníčko“

Mateřská škola nabízí tři běžné třídy a jedna třída je určena pro děti s vážnými vadami řeči. V současné době navštěvuje mateřskou školu 105 dětí. Mateřská škola spolupracuje se základní školou, mateřskou školou Paraplíčko, školní družinou, Domovem sociálních služeb v Litvínově (MŠ Sluníčko, 2019).

1.10.3. Školní družina

Je otevřena denně od 6:00 do 9:00 hodin a po vyučování do 16:00 hodin. Měsíční úhrada za školní družinu činí 50,-. Dětem nabízí zájmové kroužky – výtvarný, sportovní a taneční kroužek, keramiku, sbor a počítače. Pro děti jsou pořádány různé výlety do okolí, ale i do vzdálenějších míst (Školní družina, 2019).

1.10.4. Školní klub ZŠ Janov

Školní klub nabízí volnočasové aktivity především pro žáky 2. stupně ZŠ. Je otevřen denně do 17:00 hodin kromě pátku, v pátek pouze do 16:00 hodin. Nabízí různé zájmové útvary, či výchovnou činnost pod vedením vychovatele či asistenta pedagoga. V předešlých letech to byly tyto zájmové útvary – florbal, prevence PEER časopis, sbor Janováček, zumba, minivolejbal či šprtec. Pravidelně školní klub nabízí hravé pondělky, tvořivé úterky či počítače (Jitka Tichá, 2013-2014).

1.10.5. Školní poradenské pracoviště na ZŠ Janov

Dle vyhlášky č. 72/2005 Sb. školského zákona o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (dále jen 72/2005), má za povinnost ředitel školy zajistit poradenské služby – výchovného poradce a školního metodika prevence. Náplň práce výchovného poradce je dána dle vyhlášky MŠMT ČR č.116/2011 Sb., vyhlášky 72/2005 Sb. Pozice školního psychologa a školní speciálního pedagoga není vždy obsazována, neboť finanční možnosti škol bývají často omezené.

V ZŠ Janov zajišťuje poradenské služby **výchovný poradce** - tuto pozici často zastává učitel, a proto mu je snížen rozsah týdenní přímé pedagogické činnosti. Mezi jeho činnosti se řadí poskytování poradenství, problematika kariérového poradenství, informační servis, metodická, informační činnost a vedení dokumentace, na ZŠ v Janově působí dva výchovní poradci, jeden z nich je třídní učitel a druhý je bez třídnictví.

Do poradenských služeb je zapojen i **školní metodik prevence** – hlavní náplní je metodická a koordinační činnost, poradenství a informační činnost. Školním metodikům není snižován týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti. Účastní se přípravy a realizace Minimálního preventivního programu, na ZŠ v Janově pracují dva školní metodici prevence, jeden je zároveň i třídním učitelem a druhý je bez třídnictví.

Dle finančních možností působí ve škole i školní psycholog a školní speciální pedagog. Úkolem **školního** psychologa je například diagnostika, depistáž specifických poruch učení,

nadaných žáků, konzultační a poradenské práce a vzdělávací činnost, na ZŠ Janov je dětem, zákonným zástupcům dětí, kolegům k dispozici jeden školní psycholog. **Školní speciální pedagog** – obecně provádí depistáž žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, diagnostika a intervenční činnost (Mertin, 2013). Paní ředitelka ZŠ Janov uvedla, že školní speciální pedagog na základní škole nepůsobí.

Školní poradenské zařízení tvoří pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra. **Pedagogicko-psychologické poradny** – nejbliže ji nalezneme v Mostě – poskytuje služby bezplatně nejen dětem od 3 let do ukončení studia na střední či vyšší odborné škole, ale i jejich zákonným zástupcům nebo školám. Nabízí komplexní diagnostiku, poradenství, konzultace a spolupráci s dalšími organizacemi zaměřující se na prevenci rizikového chování. **Speciálně pedagogická centra** – nejbližší se nachází v Mostě – poradenské standardní služby poskytuje bezplatně dětem od 3 let až po žáky středních škol, ale i jejich zákonným zástupcům, učitelům a ostatním subjektům. Do činnosti speciálně pedagogických center patří například psychologické a speciálně pedagogické vyšetření, poradenství, podpora při tvorbě individuálního vzdělávacího programu, doporučení podpůrných vzdělávacích opatření a následná konzultace s pedagogy (Valentová, 2013).

1.10.6. Další spolupracující instituce se ZŠ Janov

Mezi další spolupracující organizace lze zařadit:

- **Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, o.s.** – škola se podílí na vzdělávání a výchově mentálně postižených osob. Základní škola společně s touto organizací pořádají akce, výjezdy a ozdravné pobyty s akcentem na rozvoj schopností a dovedností dětí a žáků (rozhovor s ředitelkou ZŠ Janov),
- **střediska výchovné péče** (dále jen SVP) – řadí se mezi školská zařízení, nejbližší se nachází v Mostě, poskytuje služby pro problémové děti a mládež od 3-26 let (avšak musí být student). Poskytují poradenství, diagnostické, preventivně-výchovné služby. Péči poskytují ambulantně či internátně. Ambulantní forma je poskytována na základě žádosti zákonného zástupce. Poskytuje terapeutické a poradenské činnosti. Provádí také sociometrická šetření ve třídách, snaží se eliminovat šikanu, agresí mezi žáky. Internátní preventivně výchovný pobyt bývá 8 týdenní. Nejčastěji jsou zde umístěny děti, u kterých se objevují tzv. poruchy chování. Pobyt je dobrovolný, zákonný zástupce sepisuje dohodu o pobytu dítěte v SVP. Školní docházka

je realizována v SVP podle individuálního plánu. Po ukončení pobytu je vypracována závěrečná zpráva s doporučeními, (Středisko výchovné péče Dyáda, 2019),

- **orgán sociálně-právní ochrany dítěte** (dále jen OSPOD) – nejbližší se nachází v Litvínově, je součástí obecního úřadu s rozšířenou působností. Součástí je sociálně-právní ochrana dětí, sociálně-právní poradenství, agenda náhradní rodinné péče a služby kurátora pro děti a mládež. Škola se obrací na toto oddělení v případě, že zákonní zástupci nechtějí spolupracovat, dlouhodobé a opakované záškoláctví, učitelé mají podezření na týrání, zneužívání či zanedbávání dítěte (Mertin, 2013), Podle paní ředitelky nejčastěji s OSPOD řeší skryté záškoláctví.
- **Policie ČR (dále jen PČR) a Městská policie Litvínov** – nejbližší služebna se nachází v Litvínově, městská policie má služebnu ještě blíže, a to v Litvínově-Hamru, který těsně sousedí s Litvínovem-Janovem. Spolupráce PČR a ZŠ probíhá na dvou úrovních. V prvním případě se jedná o sociálně preventivní aktivity (besedy, vzdělávací akce), které mají přispět ke snížení kriminality dětí a mládeže. Na druhé úrovni již obě instituce spolupracují v případě podezření na nějaký trestný čin či přestupek na ZŠ. Pod Městskou policií Litvínov je provozováno Nízkoprahové centrum Jaklík, které spolupracuje se ZŠ Janov – pořádá preventivní besedy a činnosti zaměřené na prevenci,
- **mateřské, základní a speciální školy** v regionu,
- **nestátní neziskové organizace** – Oblastní charita Most.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit možnosti spolupráce NZDM Domino a ZŠ Janov. Zjišťuji, zda učitelé znají a mají dostatečné informace o tomto zařízení. Zajímá mě, zda probíhala či probíhá spolupráce mezi ZŠ Janov a NZDM Domino, a pokud ano, tak jak.

2.1. Vymezení výzkumného cíle

Hlavní výzkumný cíl a hlavní výzkumné otázky

1. Zjistit jak probíhala či probíhá spolupráce mezi NZDM Domino a ZŠ Janov.

Hlavní výzkumná otázka: Podílí se učitelé na spolupráci s NZDM Domino a pokud ano, tak jak?

2. Zjistit, zda učitelé mají povědomí o NZDM Domino.

Hlavní výzkumná otázka: Vědí učitelé o NZDM Domino v Litvínově-Janově?
Znají služby, které poskytuje NZDM Domino?

Vedlejší cíle práce a vedlejší výzkumné otázky

3. Vnímají pozitivní dopad tohoto zařízení na žáky navštěvující NZDM?,

Vedlejší výzkumná otázka: Má navštěvování NZDM pozitivní vliv na žáky?

4. Zjistit, zda by paní ředitelka ZŠ či učitelé přivítali jinou formu spolupráce a popř. jakou?

Vedlejší výzkumná otázka: Přivítali by učitelé či ředitelka ZŠ Janov jinou formou spolupráce?

5. Zjistit s jakými institucemi ZŠ Janov spolupracuje.

Vedlejší výzkumná otázka: S jakými institucemi učitelé ZŠ Janov spolupracují?

2.2. Výzkumný soubor

Učitelé ZŠ Janov byli vybráni záměrně, jelikož se v Litvínově-Janově nachází pouze jedna základní škola. Vedení školy tvoří 3 osoby – ředitelka školy, statutární zástupkyně ředitelky školy a zástupkyně ředitelky školy. Dále zde působí celkem 25 třídních učitelů, 9 učitelů bez třídnictví a 7 asistentů pedagoga. Škola disponuje i jedním školním psychologem. V pedagogickém sboru působí dva metodici prevence a dva výchovní poradci, z čehož je vždy jeden třídní učitel a druhý učitel bez třídnictví.

Oslovila jsem ředitelku ZŠ v Janově, zda by bylo možné rozdat dotazníky učitelům. Po souhlasném vyjádření jsem distribuovala dotazníky do školy. Z 34 dotazníků se jich navrátilo

24, návratnost činí 70,6%. Dotazníkového šetření se zúčastnilo – 20 třídních učitelů, 4 učitelé bez třídnictví.

2.3. Výzkumný nástroj

Jako výzkumný nástroj jsem použila kombinaci kvantitativního dotazníkového výzkumu a kvalitativního výzkumu pomocí rozhovorů. Využila jsem dotazník mnou vytvořený (viz Příloha 1 – Dotazník) a polostrukturovaný rozhovor (viz Příloha 2 – Otázky k rozhovorům). Dotazník jsem zvolila proto, že jsem chtěla oslovit co nejvíce učitelů na ZŠ v Janově. V jeho úvodu jsou uvedeny instrukce k vyplňování. V druhé části učitelé vyplňují základní informace (žena X muž, třídní učitel X bez třídnictví, zda zastávají i jinou funkci v ZŠ, délka praxe ve školství). V další části je položeno respondentům 18 otázek. Otázky jsou uzavřené (otázka č. 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 16), otevřené (otázka č. 10, 14, 15) a polouzavřené (otázka č. 2, 4, 17, 18). Na některé otázky odpovídají pouze třídní učitelé (otázka č. 11 a 12). V závěru dotazníku mají učitelé prostor pro svůj komentář. Výsledky jsou pro přehlednost uvedeny v tabulkách.

Polostrukturovaný rozhovor byl veden s ředitelkou ZŠ Janov, vedoucí pracovnící Komunitního centra v Litvínově-Janově a s preventivní Městské Policie ČR, která pracuje v Nizkoprahovém centru pro děti a mládež v Litvínově-Janově.

Sběr dat proběhl v měsících duben až červen 2019.

2.4. Výsledky výzkumu

Z 34 rozdaných dotazníků se mi vrátilo pouze 24 dotazníků, návratnost činí 70,6 %. Mrzí mě, že učitelé méně spolupracovali, ale nedá se nic dělat a pravděpodobně již nemají tolik času k vyplnění dotazníku, neboť se blíží konec školního roku.

Pro lepší přehlednost jsou výsledky uváděny v následujících tabulkách.

Na dotazník odpovídalo 24 žen (100%), výzkumu se neúčastnil žádný muž (0%). Výsledky jsou uvedeny v tabulce 2.

Tabulka 2: pohlaví respondentů

Pohlaví	Počet odpovědí	Relativně
---------	----------------	-----------

Žena	24	100%
Muž	0	0%

Zdroj: vlastní

Z 24 respondentů je 20 třídních učitelek (83,3%) a 4 učitelky bez třídnictví (16,7%). Výsledky jsou uvedeny v tabulce 3.

Tabulka 3: třídnictví

	Počet odpovědí	Relativně
Třídní učitelky	20	83,3%
Učitelé bez třídnictví	4	16,7%

Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 24 respondentů (100%), 7 učitelek (29%) uvedlo, že na základní škole vykonávají ještě další funkci. Dvě respondenty (28,5%) uvedly, že zastávají i funkci výchovné poradkyně. Další odpovědi byly následující: b) preventistka – 1 odpověď (14,3%), c) vedoucí metodického sdružení – 1 odpověď (14,3%), d) vychovatelka školního klubu – 1 odpověď (14,3%), e) vedoucí předmětové komise mateřského jazyka – 1 odpověď (14,3%), f) ICT správce – 1 odpověď (14,3%). Výsledky jsou uvedeny v tabulce 4.

Tabulka 4: další funkce učitelů na základní škole

Další funkce	Počet odpovědí	Relativně
a) výchovné poradkyně	2	28,5%
b) preventistka	1	14,3%
c) vedoucí metodického sdružení	1	14,3%
d) vychovatelka školního klubu	1	14,3%
e) vedoucí předmětové komise mateřského jazyka	1	14,3%
f) ICT správce	1	14,3%

Zdroj: vlastní

Z dotazníku vyplývá, že v předmětné škole pracují učitelky převážně s delší praxí ve školství. Pouze jedna učitelka (4,2%) má délku praxe 0-5 let, v ZŠ nepracuje žádná učitelka s délkou praxe 6-10 let, s praxí 11-15 let ve školství pracuje sedm učitelek (29,2%), 16–20 let má praxi

5 učitelek (20,8%) a nejvíce zastoupenou skupinou jsou učitelky s praxí 20 let a více – 11 učitelek (45,8%). Výsledky jsou uvedeny v tabulce 5.

Tabulka 5: délka praxe ve školství

Počet let praxe ve školství	Počet odpovědí	Relativně
0-5 let	1	4,2%
6-10 let	0	0%
11-15 let	7	29,2%
16-20 let	5	20,8%
20 let a více	11	45,8%

Zdroj: vlastní

1. Máte povědomí o tom, že v Litvínově - Janově funguje Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Domino (dále jen NZDM), které je zařízením Oblastní charity Most?

Jsem mile překvapená, neboť všechny respondentky (100%) vědí o existenci NZDM v Litvínově-Janově. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 6.

Tabulka 6: povědomí o Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež

	Počet odpovědí	Relativně
Ano	24	100%
Ne	0	0%

Zdroj: vlastní

2. Z jakého zdroje jste se o NZDM dozvěděl/a? (možno označit více odpovědí)

Respondentky často označovaly více než jednu odpověď. Většina respondentek uváděla, že se o NZDM dozvěděla a) od dětí ve škole – 21 odpovědí (48,8%), b) od kolegy/kolegyně - 11 odpovědí (25,6%), c) zaměstnance Oblastní charity Most – 4 odpovědi (9,4%), d) zákonných zástupců dětí – 2 odpovědi (4,6%), e) ZŠ a MŠ Janov – 2 odpovědi (4,6%), f) při poradě pedagogického sboru v ZŠ Janov – dvě odpovědi (4,6%), g) nástěnka v prostorech, ve kterých se nachází NZDM – 1 odpověď (2,4%). Zde se potvrdilo

to, co jsem předpokládala a učitelé nejčastěji získali informace o zařízení od dětí ve škole. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 7.

Tabulka 7: zdroj informací o NZDM

Zdroj informací	Počet odpovědí	Relativně
a) děti ve škole	21	48,8%
b) kolega/kolegyně	11	25,6%
c) zaměstnanci Oblastní charity Most	4	9,4%
d) zákonní zástupci dětí	2	4,6%
e) ZŠ a MŠ Janov	2	4,6%
f) porada pedagogů v ZŠ Janov	2	4,6%
g) nástěnka v KCJ	1	2,4%

Zdroj: vlastní

3. Víte, jaké služby NZDM dětem a mládeži nabízí?

22 respondentek (91,7%) odpovědělo, že ví, jaké služby NZDM nabízí dětem a pouze 2 respondentky (8,3%) uvedly, že nabídku služeb NZDM neznají. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 8.

Tabulka 8: povědomí o službách NZDM

	Počet odpovědí	Relativně
Ano	22	91,7%
Ne	2	8,3%

Zdroj: vlastní

4. Pokud jste odpověděla ano na otázku č. 3, označte všechny služby, které si myslíte, že NZDM poskytuje.

Respondentky měly možnost označit více možností. Podle mého názoru mají respondentky dobrý přehled o činnostech a službách, které NZDM nabízí. Většina dotazovaných má NZDM spojeno s volnočasovými aktivitami, výlety či přípravou na vyučování. Odpovědi

jsou v tabulce seřazeny dle četnosti. Nejčastěji se objevovaly tyto odpovědi – a) prostor pro smysluplné volnočasové aktivity – 20 odpovědí (13,5 %), b) příprava na vyučování – 17 odpovědí (11,5%), c) příležitostné akce – výlety a exkurze – 17 odpovědí (11,5%), d) základní sociální poradenství – 14 odpovědí (9,5%), e) aktivizační činnosti 12 odpovědí (8,1%), f) kontakt s dalšími institucemi – 11 odpovědí (7,4%). Tři respondentky zvolily odpověď jiné (2,1%), ale již bohužel odpověď nerozvedly. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 9.

Tabulka 9: služby a činnosti NZDM

	Počet odpovědí	Relativně
a) prostor pro smysluplné volnočasové aktivity	20	13,5%
b) příprava na vyučování	17	11,5%
c) příležitostné akce – výlety, exkurze	17	11,5%
d) základní sociální poradenství	14	9,5%
e) aktivizační činnosti	12	8,1%
f) kontakt s dalšími institucemi	11	7,4%
g) informační servis	10	6,7%
h) zprostředkování další pomoci	9	6%
ch) pracovní výchovná činnost	8	5,4%
i) preventivní a výchovné aktivity	8	5,4%
j) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím	7	4,7%
k) sociálně terapeutické činnosti	6	4,1%
l) kontaktní práce	6	4,1%
m) jiné	3	2,1%

Zdroj: vlastní

5. Myslíte si, že NZDM mohou navštěvovat jen děti romského etnika?

22 respondentek (91,6%) označilo, že NZDM mohou navštěvovat děti různé barvy pleti, jedna respondentka (4,2%) neví, zda je NZDM určeno pouze pro romské děti a jedna z respondentek (4,2%) se domnívá, že do NZDM mohou chodit pouze romské děti. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 10.

Tabulka 10: uživatelé NZDM

	Počet odpovědí	Relativně
Ano	1	4,2%
Ne	22	91,6%
Nevím	1	4,2%

Zdroj: vlastní

6. Uvítal/a byste více informací o NZDM?

V této otázce byly odpovědi vyrovnané. Myslela jsem si, že respondentky budou mít větší zájem o získání dalších informací o NZDM, jsem trochu zklamána. Myslím, že na vině je mnoho práce a povinností, které učitelky ke konci roku mají.

Na základě získaných odpovědí jsem se rozhodla, že zajistím respondentkám exkurzi do Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež. Vedoucí zařízení s exkurzí učitelek do zařízení souhlasila. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 11.

Tabulka 11: uvítání více informací o NZDM

	Počet odpovědí	Relativně
Ano	12	50%
Ne	12	50%

Zdroj: vlastní

7. Myslíte si, že NZDM je v této lokalitě prospěšné?

Devět respondentek (37,5%) si myslí, že NZDM je v Litvínově-Janově prospěšné, pět respondentek (20,8%) se domnívá, že prospěšné není a 10 respondentek (41,7%) neví, zda je ve vyloučené lokalitě NZDM prospěšné. Odpovědi respondentek mě překvapily. Nečekala jsem, že 20,8% dotazovaných se domnívá, že NZDM není v Litvínově-Janově prospěšné. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 12.

Tabulka 12: prospěšnost NZDM v Litvínově-Janově

	Počet odpovědí	Relativně
--	----------------	-----------

Ano	9	37,5%
Ne	5	20,8%
Nevím	10	41,7%

Zdroj: vlastní

8. Domníváte se, že dvě nízkoprahová zařízení pro děti a mládež jsou v Litvínově-Janově dostačující? (z hlediska kapacity)

Šestnáct respondentů (66,6%) si myslí, že dvě zařízení pro děti a mládež jsou v Litvínově-Janově dostačující. Čtyři respondentky (16,7%) si myslí, že by se další zařízení pro děti a mládež v Litvínově-Janově „hodilo“ a 4 respondentky (16,7%) neví, zda jsou dvě NZDM pro Janov dostačující. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 13.

Tabulka 13: dostatečnost nízkoprahů v Litvínově-Janově

	Počet odpovědí	Relativně
Ano	16	66,6%
Ne	4	16,7%
Nevím	4	16,7%

Zdroj: vlastní

9. Podílíte či jste se podílel/a vy osobně na spolupráci mezi NZDM a ZŠ?

Šestnáct respondentek (66,7%) zatím s NZDM nespolupracovalo a osm respondentek (33,3%) již spolupráci s NZDM navázalo. Žádná z respondentek neodpověděla, že spolupracovala s NZDM v rámci jiné organizace. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 14.

Tabulka 14: spolupráce mezi NZDM a ZŠ

	Počet odpovědí	Relativně
Ano	8	33,3%
Ano, ale spolupráce probíhala v rámci jiné organizace	0	0%
Ne	16	66,7%

Zdroj: vlastní

10. Pokud jste odpověděl/a ano na otázku č. 9, prosím popište, jak spolupráce probíhala či probíhá?

Na otázku číslo 10 odpovídalo 8 respondentek, z čehož jedna respondentka zvolila dvě odpovědi. Tři učitelky (33,4%) odpověděly, že předaly zaměstnancům Oblastní charity Most vhodné materiály k doučování. Dvě respondentky (22,2%) vedly, že vedly pohovor o doučování žáků s pověřenou pracovnící NZDM Domino. Poté následují odpovědi, které se vyskytují pouze jednou. Zde je výčet odpovědí:

- kontakt přes email – 1 odpověď (11,1%),
- návštěva v NZDM Domino a seznámení se službami – 1 odpověď (11,1%),
- vytipování žáků, kteří potřebují pomoc a nechtějí ji od ZŠ – 1 odpověď (11,1%),
- spolupráce trvala dva měsíce, úroveň zpočátku dobrá, potom vše vyšumělo – 1 odpověď (11,1%).

11. Na tuto otázku, prosím, odpovídají pouze třídní učitelé. Víte, zda někdo z Vaší třídy navštěvuje NZDM?

Na otázku odpovídalo 20 respondentek. Nejčastější odpovědí bylo – ano – 14 respondentek (70%) zná děti, které navštěvují NZDM, dvě respondentky (10%) neznají nikoho, kdo by NZDM navštívil a jedna respondentka (5%) zvolila odpověď „Nevím“. Bohužel se tři dotazované (15%) nevyjádřily. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 15.

Tabulka 15: návštěvnost dětí ze ZŠ v NZDM

	Počet odpovědí	Relativně
Ano	14	70%
Ne	2	10%
Nevím	1	5%
Neodpovědělo	3	15%

Zdroj: vlastní

12. Odpovídají pouze třídní učitelé. Domníváte se, že má navštěvování NZDM pozitivní vliv na žáky?

Odpovědi třídních učitelek mě šokovaly, neboť pouze šest z dotazovaných (30%) odpovědělo, že docházka do NZDM má pozitivní vliv na žáky. Dalších šest dotazovaných 30%

odpovědělo, že navštěvování NZDM nemá vliv na děti a pět odpovědělo (25%), že neví. Tři respondenty (15%) na otázku neodpověděly. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 16.

Tabulka 16: NZDM a pozitivní vliv na žáky

	Počet odpovědí	Relativně
Ano	6	30%
Ne	6	30%
Nevím	5	25%
Neodpovědělo	3	15%

Zdroj: vlastní

13. Odpovídají jen ti, kteří s NZDM spolupracovali či spolupracují, přivítal/a byste jinou formu spolupráce?

Na otázku č. 13 odpovídalo pouze 8 respondentek: tři dotazované (37,5%) by uvítaly jinou formu spolupráce, tři respondenty (37,5%) si nedovedou představit spolupráci v jiné linii a dvě dotazované (25%) nepotřebují spolupracovat v jiné formě. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 17.

Tabulka 17: přivítání jiné formy spolupráce

	Počet odpovědí	Relativně
Ano	3	37,5%
Ne	2	25%
Nevím	3	37,5%

Zdroj: vlastní

14. Odpovídají pouze ti, kteří v otázce č. 13 odpověděl/a ano, prosím popište, jak si spolupráci představujete.

Na otázku odpovídaly pouze tři respondenty a jedna z nich navrhuje více návrhů na spolupráci.

Dvě respondentky (50%) uvedly, že by byla vhodná zpětná vazba o dětech, které dochází do zařízení a poskytnutí informací, co tam skutečně dělají a pokud byly doučovány, tak v čem a jak.

Jedna paní učitelka (25%) by měla zájem o pomoc s přípravou žáků na vyučování (doučování) a další občasně společné aktivity. Další respondentka (25%) uvedla, že „*rodiče žáků často se školou nespolupracují, nekontrolují žákovské knížky, zápisy učitelů, nedohlíží na domácí přípravu. Pracovníci NZDM by mohli docházet do rodin a v tomto směru nám učitelům pomáhat, být v kontaktu (např. emailem) s učitelem, vést rodiče ke spolupráci se školou, pomáhat dětem s domácími úkoly.*“

15. Odpovídají pouze ti, kteří zatím s NZDM nespolupracovali a rádi by spolupráci navázali, prosím popište, jak si spolupráci představujete.

Z dotazníků vyplývá, že v současné době s NZDM nespolupracuje 16 učitelek (66,7%) a pouze tři respondentky (18,75%) by rády navázaly spolupráci. Dvě učitelky (66,7%) by uvítali exkurzi do zařízení a přednášku o službách OCHM. Jedna z učitelek (33,3%) odpověděla, že by OCHM měla „*zlepšit svou prezentaci (o aktivitách NZDM), povědomí na ZŠ ve vyloučených lokalitách např. uspořádáním nějakého vystoupení dětí, které centrum navštěvují pro školy, zlepšit povědomí o docházce dětí ze ZŠ v Janově, které centrum navštěvují a dobře spolupracují.*“ Zájem o spolupráce není valný.

16. Spolupracujete s nějakými dalšími institucemi?

Dvacet respondentek (83,3%) uvedlo, že spolupracují s dalšími institucemi a pouze čtyři uvedly (16,7%), že s nikým dalším nespolupracují. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 18.

Tabulka 18: spolupráce s jinými institucemi

	Počet odpovědí	Relativně
Ano	20	83,3%
Ne	4	16,7%

Zdroj: vlastní

17. Pokud jste v předchozí otázce č. 16 odpověděl/a ano, prosím zvolte z následujících variant: (možno zvolit více odpovědí)

Tabulka 19: spolupráce ZŠ s jinými organizacemi

Spolupracující instituce	Počet odpovědí	Relativně
a) Policie ČR + Městská policie	16	12,9%
b) školní psycholog	15	12%
c) oddělení sociálně právní ochrany dětí	15	12%
d) pedagogicko psychologická poradna	14	11,3%
e) školní speciální pedagog	14	11,3%
f) základní školy	12	9,6%
g) Nízkoprahové centrum Jaklík	10	8%
h) středisko výchovné péče	9	7,2%
Ch) speciálně pedagogická centra	6	4,8%
i) mateřské školy	6	4,8%
j) střední školy	2	1,6%
k) další nestátní neziskové organizace	1	0,9%
l) diagnostický ústav	1	0,9%
m) dětský domov	1	0,9%
n) SVČ Most	1	0,9%
o) knihovna	1	0,9%
p) jiné	0	0%

Zdroj: vlastní

Několik možností získalo zhruba stejný počet odpovědí. Odpovědi jsou v tabulce uvedeny dle četnosti. Respondentky uvádějí, že nejčastěji spolupracují: a) s Policií ČR a Městskou policií – 16 odpovědí (12,9%), b) školním psychologem – 15 odpovědí (12%), c) oddělením sociálně právní ochrany dětí – 15 odpovědí (12%), d) pedagogicko psychologickou poradnou – 14 odpovědí (11,3 %), e) školním speciálním pedagogem - 14 odpovědí (11,3%),

f) základními školami – 12 odpovědí (9,6%), g) Nízkoprahovým centrem Jaklík – 10 odpovědí (8 %). Výsledky jsou uvedeny v tabulce 19.

18. Slyšel/a jste někdy ve škole kladné/záporné ohlasy ze strany dětí na NZDM?

Z celkového počtu odpovědělo 13 respondentek (54,2%), že neslyšelo žádné ohlasy na NZDM a 11 respondentek (45,8%) uvedlo, že zaslechly ohlasy na NZDM, některé jsou kladné, jiné záporné. (Výsledky jsou uvedeny v tabulce 20). Jedna respondentka uvedla, že „na děti se nedostanou všechny aktivity, o které mají zájem, vadí jim různorodost skupin v určitých činnostech a problémové chování některých dětí.“ Další respondentka odpověděla, „vstup po skupinkách, ostatní čekají venku, můžou si dělat, co chtějí, kouření před vchodem povoleno nebo v době výuky chodí žáci do NZDM.“ Jiná respondentka uvedla: „aktivity v době vyučování“. Další respondentka uvedla: „nevěnují se dětem, tak jak by měli“. Objevil se i komentář – „občerstvení zdarma, výlety, jednorázové aktivity a „dětí se do zařízení vždy těší a chodí tam rády, činnosti je baví.“

Tabulka 20: ohlasy dětí na NZDM

	Počet odpovědí	Relativně
Ano	11	45,8%
Ne	13	54,2%

Zdroj: vlastní

V prostoru pro komentáře a nápady jedna respondentka uvedla, že „určité aktivity NZDM by měly být pro děti za odměnu (pravidelná docházka do školy, příprava na vyučování, dobrý prospěch, spolupráce s rodiči), určitě by měl být lepší prostor pro spolupráci NZDM se školou.“

2.5. Rozhovory s odborníky v Litvínově - Janově

2.5.1. Přepis polostrukturovaného rozhovoru č. 1 s paní ředitelkou ZŠ Janov

Já: Dobrý den, paní ředitelko, v diplomové práci se věnuji možnostem spolupráce Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Domino a Základní školy v Litvínově-Janově. Mohla bych si náš rozhovor nahrávat na diktafon, nevádí?

Paní ředitelka: „*Nevadí.*“

Já: Kolik dětí navštěvuje Vaši školu?

Paní ředitelka: „*Základní školu navštěvuje 390 dětí a mateřské školy 210 dětí. Některé třídy jsou zaměřené na děti s lehkým mentálním postižením a souběžným postižením. Máme i dvě přípravné třídy. V MŠ Paraplíčko jsou třídy pro děti s kombinovaným postižením a s vážnými řečovými vadami navštěvují MŠ Sluníčko.*“

Já: Mohla byste kvalifikovaně odhadnout, kolik % tvoří romské děti?

Paní ředitelka: „*Téměř 100%.*“

Já: Nabízí Vaše škola školní klub a školní družinu? Je o klub a družinu zájem?

Paní ředitelka: „*Máme školní klub i školní družinu. Školní klub především pro žáky 2. stupně a i většinou pro žáky 5. třídy, kteří nechodí do družiny, tak jim nabízíme školní klub. Klub má otevřeno denně kromě pátku do 17:00 hodin, v pátek do 16:00 hodin. Jsou tam jednak různé zájmové kroužky, ale když nechodí do kroužku, tak tam můžou dělat výchovnou činnost pod vedením vychovatelek a asistentů pedagoga. Družina je do 16.00 hodin s tím, že zase pro změnu nabízíme ráno, pokud rodiče chodí do práce od 6:00 hodin a protože v úterý mají první třídy půlené vyučování, takže do 8:45 tam mohly pobývat děti, které nejsou od 8:00 ve škole.*“

Já: Jaké kroužky mohou děti využívat v rámci školní družiny?

Paní ředitelka: „*To je různé. Je tam taneční kroužek, dovedné ruce, pak tam mají výtvarný kroužek, zaměřují se na různé sportovní aktivity a v podstatě to, o co děti mají zájem.*“

Já: S jakými problémy se z hlediska žáků nejčastěji potýkáte?

Paní ředitelka: „*Docházka do školy, záškoláctví, v podstatě skryté záškoláctví. Vesměs rodiče všechno omluví.*“

Já: Co řeší nejčastěji ŠMP a VP?

Paní ředitelka: „*Kromě záškoláctví, napadání spolužáků, případně ničení majetku, , drzé chování, občas i nějaké projevy šikany.*“

Já: S jakými dalšími organizacemi spolupracujete?

Paní ředitelka: „S Městskou policií - co se týká Jaklíku (prevence), s Oblastní charitou Most, když je něco potřeba. Při škole pracuje Okresní sdružení pro mentálně postižené, což je okresní organizace Oáza – s těmi spolupracujeme úplně nejvíce, a pak víceméně podle toho jak, kdo potřebuje. Dále spolupracujeme s Dyádou, pokud zjistíme nějaké problémy, kontaktujeme Dyádu a snažíme se řešit, anebo se dozvíme, že děti jsou jejich klienty. Takže spolupráce spočívá v tom, že děti, když jezdí na kontroly vozí žákovské knížky, sešity. Spolupracujeme s pedagogicko-psychologickými poradnami, speciálně pedagogickými centry, OSPODem, Prvním krokem, Policií ČR.“

Já: Myslíte si, že dvě NZDM jsou pro Janov dostatečná?

Paní ředitelka: „Nejsem schopná to posoudit. My, víceméně co se týká Jaklíku, spolupracujeme s preventivní Městské policií tak, že chodí k nám dělat přednášky v rámci prevence (různé projektové dny) anebo na prevenci dochází děti tam, ale jak je to nebo není dostačující to nevím, protože na druhou stranu si myslím, že kdo chce, tak si prostor najde, kdo nechce, tak i kdyby tady byly čtyři, pět těch prahů, tak prostě tam chodit nebudou a budou sedět v sídlišti.“

Já: Přivítala byste jinou formu spolupráce s OCHM? Pokud ano, jakou?

Paní ředitelka: „Neumím si představit. Nedovedu si představit jakým směrem a v které oblasti, to fakt teda nevím.“

Já: Působí na ZŠ Janov i školní psycholog a školní speciální pedagog?

Paní ředitelka: „Psychologa máme, ale samostatného speciálního pedagoga ne, víceméně tím, že někteří mají vystudováno i výchovné poradkyně tak jako ty zajišťují i tuhle tu činnost i metodická prevence. Takže samostatně nemáme“

Já: Děkuji za rozhovor.

2.5.2. Přepis polostrukturovaného rozhovoru č. 2 s paní Janou Štikovou, DiS. vedoucí sociálních služeb v Komunitním centru Litvínov-Janov

Já: Dobrý den, studuji na Univerzitě Karlově a v diplomové práci se věnuji možnostem spolupráce NZDM a dalších organizací. Mohla bych si rozhovor nahrávat na diktafon, nevádí?

Paní Štiková: „Nevadí.“

Já: NZDM nabízí své služby dětem a mládeži od 6 do 15 let. Zajímá mě, kvůli jakým činnostem, aktivitám přicházejí děti do NZDM Domino?

Paní Štiková: „V zařízení Domino děti nachází chráněný prostor, kde mohou trávit volný čas. Sídlíště je nyní pro děti nebezpečné a doma trávit volný čas nechtějí. Hledají společnost, kamarády, porozumění, někoho, kdo je vyslechne, kdo se jim bude věnovat. V zařízení se věnují volnočasovým aktivitám – malují, soutěží, hrají si na PC, poslouchají hudbu, sportují, některé děti se věnují přípravě na školu. Účastní se různých besed, přednášek i individuálních rozhovorů s pracovníky služby.“

Já: Kolik dětí v průměru navštíví denně NZDM?

Paní Štiková: „Děti nízkoprah více navštěvují v zimním období nebo když se pořádají jednorázové akce, výlety, atd. Bohužel musíme návštěvnost akcí regulovat, neboť se sem vždycky nahrnou děti a mládež z celého sídlíště, které sem celoročně nedochází, a nejsme schopni všem vyhovět. Na akce vyrábíme vstupenky, které dostanou uživatelé, kteří dochází pravidelně a pracují na svém individuálním plánu. Okamžitá kapacita zařízení je 10 uživatelů, ale během dne se jich v zařízení vystřídá daleko více. Statistiky si vedeme, ale pokud bych měla říci v kolik dětí je průměrně v klubu za den, tak se tam přibližně vystřídá denně asi 22 uživatelů.“

Já: Probíhá spolupráce či nějaká činnost s rodiči dětí, kteří navštěvují NZDM?

Paní Štiková: „V zařízení funguje více sociálních služeb. Rodinám se věnují Aktivizační služby pro rodiny s dětmi, je tedy možné, že rodiče jsou navázáni na služby pro rodiny SAS a děti na NZDM.“

Já: Víte, co děti vede k tomu, že přestanou do zařízení docházet?

Paní Štiková: „Docházka do zařízení Domino není povinná, dítě si samo stanoví, kdy a jak bude do zařízení docházet – to již při sestavování IP - individuálního plánu. Domino přestávají navštěvovat, když si najdou na sídlíšti jinou činnost/zábavu (a je to jedno jakou, jestli nějakou „lupmárnu“ nebo docházku do jiného zařízení). Také dětem v zařízení vadí dodržování pravidel – zde mají volbu: pravidla přijmu a mohu zařízení navštěvovat, nebo pravidla nepřijmu a docházka do zařízení není možná.“

Já: Jak dlouho děti v průměru docházejí do zařízení?

Paní Štiková: *„To je těžké říci. Většina uživatelů sem dochází s různě delšími přestávkami. Někdy se nepohodnou s jinými uživateli a přestanou sem docházet, anebo jejich kamarádi docházejí do Jaklíku, tak se k nim přidají a chodí pak tam. Najdeme mezi uživateli i takový, kteří sem dochází třeba tři roky.“*

Já: Mohla byste odborně odhadnout, z kolika procent Váš klub navštěvují děti romského etnika?

Paní Štiková: *„Odhaduji již na 99,5 %.“*

Já: Podle Agentury pro sociální začleňování vyrůstá v Litvínově-Janově od 0-14 let cca 1100 dětí. Myslíte si, že dvě nízkoprahová zařízení pro děti a mládež jsou pro Janov dostatečná?

Paní Štiková: *„Nemohu posoudit, nevím kde je druhé NZDM – jak kvalitní službu tam poskytují, jaká je provozní doba apod.“*

Já: Víím, že v Litvínov-Janově není žádné další NZDM jako sociální služba, ale měla jsem na mysli Jaklík od Městské policie.

„Aha, Jaklík, ale tak to není NZDM – to je jen klub – není to sociální služba jen taková družina. Myslím si, že tyto dvě zařízení, které poskytují rozdílné služby pro Janov, v současné době stačí.“

Já: Mohla byste popsat jaká je role Vašeho zařízení v tzv. síťování služeb v Janově?

Paní Štiková: *„Nejen NZDM, ale i jiné služby v Komunitním centru Janov jsou propojeny s jinými organizacemi a zařízeními. Spolupracujeme s jinými institucemi a snažíme se zlepšit situaci v rodině, zkvalitnit život dítěte a reagujeme na potřeby našich uživatelů.“*

Já: S jakými dalšími organizacemi spolupracujete?

Paní Štiková: *„Spolupracujeme s těmito organizacemi: Městský úřad Litvínov – odbor sociální práce, odbor sociálně právní ochrany dětí; protidrogová poradna; školy, školky, lékaři, odborní lékaři; ostatní sociální služby v lokalitě; policie; pan farář; Úřad práce v Litvínově.“*

Já: Mohla byste mi prosím popsat, jak spolupráce probíhá?

Paní Štiková: „*Probíhají individuální setkávání pracovníků Domina a např. učitelů – řeší se prospěch a chování – stanoví se postupy pomoci a podpory klienta. Účastníme se výchovných komisí ve škole. V rámci SPOD – účastníme se případových konferencí – opět nabízíme pomoc a podporu celé rodině i jednotlivci.*“

Já: V čem spatřujete přínos při spolupráci s jinými organizacemi?

Paní Štiková: „*Např. efektivní řešení problému dítěte – působíme jak v zařízení Domino, tak ve škole – spolupracujeme na zlepšení situace klient/žáka.*“

Já: Řešíte nějakým způsobem záškoláctví? Mohou k Vám do klubu přijít děti, kteří evidentně nechodí do školy?

Paní Štiková: „*Mohou, toto řešíme jak s dítětem, tak i působením na rodiče v rámci jiné sociální služby, Je-li nutná spolupráce/pomoc odborníka – psychologa, psychiatra apod. – sjednáváme setkání, doprovázíme klienta. Spolupracujeme na odstranění nežádoucího jevu – záškoláctví. Máme kompetence doprovázet dítě do školy i ze školy.*“

Já: Máte nějakou zpětnou vazbu o uživatelích, kteří opouští NZDM?

Paní Štiková: „*V zařízení působím 3 roky, žádná zpětná vazba se zatím nekonala.*“

Já: Děkuji za rozhovor a ať se Vám daří.

2.5.3. Přepis polostrukturovaného rozhovoru č. 3 s preventistkou Michaelou Hejčovou, Městské policie Litvínov, která je zaměstnána v NZDM Jaklík

Já: Dobrý den, studuji na Univerzitě Karlově a v diplomové práci se věnuji možnostem spolupráce NZDM a dalších organizací. Mohla bych si rozhovor nahrávat na diktafon, nevádí Vám to?

Paní Hejčová: „*Nevadí.*“

Já: NZDM nabízí své služby dětem a mládeži od 6 do 15 let. Zajímá mě, kvůli jakým činnostem, aktivitám přicházejí děti do NZDM Jaklík?

Paní Hejčová: „*Nevím, jestli umím na otázku odpovědět. Asi aby se nenudili. Aby nemuseli být doma. Myslím si, že přicházejí třeba i ze zvyku, protože chodí dost dětí každý den,*

bez ohledu na to, zda je ohlášená nějaká akce nebo ne. Určitě chodí kvůli dětem, s nimiž se v klubu můžou potkat. Přijdou si i pohrát, protože každý den začínáme hrami tak, aby se mohly děti po vyučování odreagovat. Určitě je zajímá, co se bude vyrábět a co zajímavého se bude dít. Vyrábíme každý den, já osobně ráda používám netradiční materiály, spíš pracovní činnosti než výtvarku. Někdy si zkusí vyrábět všichni, jindy si každý najde něco podle svého. Velké děti baví stolní fotbálek a muzika. Akce, my jim říkáme jednorázové, plánuji dopředu a řídím se celoročním plánem nebo obsah podřizuji celoročnímu nosnému tématu, nebo jsou spontánní a reaguji na aktuální situaci – např. událost v sídlišti, požár, úmrtí v rodině nebo naopak nějaká školní situace, kterou s dětmi rozebereme. Všechny akce mají vždy preventivní cíl, který důsledně sleduji, pak ho vyhodnocujeme a dále se získanými údaji pracujeme. Nedáváme žádné odměny (anebo účelově vybrané drobnosti), nelákáme děti na bonbony, takže motivací určitě nejsou dárky ani jiné výhody. Tradiční akce, dětmi oblíbené – jako je třeba Mikulášská nebo Vánoční večírek či Loučení s prázdninami už musíme omezovat počtem – proto to bývají akce pouze pro zvané. Odměňujeme věrnost, aktivitu, ochotu spolupracovat nebo se přímo podílet na organizaci, oceňujeme například i silné stránky osobností – ať můžou děti předvést, co umí. Vloni byl úžasně povedený karneval a taky výlety. Báječně jsme se měli i na bowlingu nebo při fotbalovém turnaji. Velkou účast jsme teď měli i na klubovém odpoledni s hostem, což byla studentka na praxi. Nové lidi máme rádi. Někdo je v klubu proto, že nechce být doma sám, jiný zase proto, že lepší být v klubu než doma s hordou sourozenců. Taky chodí děti s problémy nebo se naopak přijdou pochlubit s úspěchy. Čím dál méně chodí kvůli učení anebo pro pomoc s úkoly. Ještě tak referáty nebo čtenářské deníky, ale jinak moc ne. A taky chodí na pokec s námi. To nás taky hodně těší.“

Já: Kolik dětí v průměru navštíví denně NZDM?

Paní Hejčová: „Statistiky si děláme, chodí průměrně asi 25 dětí denně. Celkově bývá více dětí přes zimu, statistiky zkreslují třeba i akce pro omezený počet dětí – výlety, kino, akce s hrazeným vstupným atd. Započítáváme pouze děti, které se do nějaké činnosti zapojí, ne ty, které se jenom přijdou podívat nebo přijdou za někým. Naše kapacita je 20 dětí.“

Já: Probíhá spolupráci či nějaká činnost s rodiči dětí, kteří navštěvují NZDM?

Paní Hejčová: „Rodiče v klubu vítáme a vidíme je rádi. Mohou přijít kdykoliv, chodí si děti vyzvedávat, vyřídit jim nějaký vzkaz nebo se přijdou zeptat, jak se ratolest chová. Pomáháme

i s výchovnými problémy, domlouváme si tajné strategie, pomáháme rodičům děti motivovat, odměňovat, radíme si navzájem. Rodiče vždycky vtáhneme na chvílku do dění, ukážeme výrobky nebo výkresy, pochválíme synka či dívku a taky řekneme, co mu jde a v čem je dobré. Hlavně chválíme a je pravda, že leckdy jsou rodiče překvapení, co to jejich dítě zvládne, že ve škole třeba zlobí a nejde mu to, a my o něm víme tolik přínosného, že se nestačí divit. V Jaklíku jsme měli třeba Rodičovskou kavárnu, zvali jsme dospělé na Vánoční posezení, přišli se podívat na Mikulášskou, vyprovodí je na výlet. Někdy si k nám sednou a vyrábějí s námi, občas se přijdou poradit a chvílku se zdrží. S organizací akcí jsme ještě pomoci nepotřebovali, nemám zkušenost. Musím ale říci, že pravidelní návštěvníci mají spolupracující rodiče.“

Já: Víte, co děti vede k tomu, že přestanou do zařízení docházet?

Paní Hejčová: „Nejčastějším důvodem je jednoznačně stěhování nebo změna rodinné situace. Máme děti v Anglii a stále udržujeme kontakty, děti se stěhují v rámci republiky, jsou odebráni rodině nebo jsou dočasně umístěni v nějakém výchovném zařízení. Pak třeba přestanou chodit, protože začnou navštěvovat střední školu a mají jiný rozvrh. Bývalí Jaklíkáři jsou vždycky vzácná návštěva, chodí občas na kus řeči a je to vždycky moc fajn. Takže stáří dětí a taky to, že vyrostou z naší cílové skupiny. Taky se stává, že do klubu už nepřijdou, protože jejich máma se pohádala s něčí jinou mámou a děti se nesmějí stýkat.... Určitě některé děti začnou chodit do DOMINA Oblastní charity Most, a je to třeba i na moje doporučení. Přece jenom mají jiný styl práce, své výhody a jiné možnosti. Některým dětem to určitě pomůže a jsem si jistá, že v jistou dobu je to může „zachránit“. A abych byla spravedlivá, občas se stane, že je dítě pro své nevhodné chování vykázáno, pak chodit nemůže a určitě jsou také děti, které to v klubu přestane bavit anebo nechce být s jinými dětmi, které do klubu chodí. Některé děti se potom, co přestanou chodit pravidelně do klubu, zase objeví, třeba po půl roce a už se na důvod neptám. Taky se třeba přihlásí do družiny, a to taky vidím jako výbornou variantu.“

Já: Jak dlouho děti v průměru docházejí do zařízení?

Paní Hejčová: „Tak to je tedy těžká otázka. Při loňské akci jsme slavili 10 leté výročí klubu, a ve starých docházkách jsme našli několik dětí, které chodí od šesti let až dosud, kdy jim je 15 a víc. Máme hodně 12 a 13letých dětí, kterým se smějeme při retro akcích, kdy se promítají fotky, že byli hrozně malí. Troufnu si říct, že věrní chodí určitě víc než pět let.“

Hlavně kluci třeba na nějakou dobu v pubertě přestanou chodit denně, ale pak si k nám zase cestu najdou. Holky jsou věrné, a zdravé jádro chodí celou dobu, co v klubu působím. Jsem tam osmým rokem.“

Já: Mohla byste odborně odhadnout, z kolika procent Váš klub navštěvují děti romského etnika?

Paní Hejčová: „Dáváte mi samé těžké otázky. Asi skoro všichni. Ne všichni na první pohled jako Romové vypadají, ale mají alespoň z poloviny romské kořeny. Vlastně ani nevím, k jakému etniku se hlásí, ale je to určitě většina. Nikdy jsem to nezkoumala, pro mě to není kritérium. Pro nás je podmínkou k docházce to, aby bydleli v Janově a splňovali podmínky cílové skupiny.“

Já: Podle Agentury pro sociální začleňování vyrůstá v Litvínově-Janově od 0-14 let cca 1100 dětí. Myslíte si, že dvě NZDM pro Janov jsou dostatečná?

Paní Hejčová: „Víte, jsem preventistkou pro celý Litvínov. Nízkoprahy chybí i v Litvínově. Tam to sice suplují městská knihovna nebo nově vznikající Klubik, ale tam si děti těžko zvyknou chodit do nízkoprahu. V Janově už jsme o krok dál a obyvatelé NZDM kvitují, děti tam chodí a děkuji všem, kteří se jim věnují. Neumím odhadnout, zda by se další klub pro děti „uživil“, možná ne. Asi by už další klasický nízkopráh neměl snadnou situaci, já osobně vidím příležitost ve specializovaných klubech, třeba zaměřených na sport. Místní děti nevydrží chodit do sportovního kroužku pravidelně a makat tam, spíš bych preferovala sportování pro radost, ne pro výkony, třeba i nahodile ale s chutí. Možná by se našel nějaký všestranný sportovec, ideálně muž, který by dokázal děti nadchnout a nezlobil by se, že není docházka pravidelná. Prostě by je podporoval ve všestrannosti a pohybových aktivitách, to by stačilo. Taky nevím, zda by se vyplatil nízkopráh pro teenagery. Zaujmout pubertáky každý den je těžké. K tomuto věku patří svoboda, rebelie a experiment, to nízkoprahy moc podporovat nemohou. My vyžadujeme pravidla a řád a to dohromady moc nejde. Velmi malé děti bych viděla moc ráda ve školce. Jsem pro povinnou předškolní docházku a jsem přesvědčená, že mateřská škola má své nezastupitelné místo ve vzdělávacím systému. A dva nízkoprahy nejsou ani málo ani moc, počítám ještě se školní družinou a školním klubem, to je dost příležitostí pro rodiče, jak řešit volný čas dětí.“

Já: Mohla byste popsat jaká je role Vašeho zařízení v tzv. síťování služeb v Litvínově-Janově?

Paní Hejčová: „Jistou roli v sociální síti má Jaklík už dlouho, doufám, že jsme na úrovni právě zmiňovaných služeb základní školy a taky Oblastní charity DOMINO, které má samozřejmě jiné možnosti než my, ale cíle asi hodně podobné. Naší výhodou je možnost spolupráce a výměna informací s ostatními aktéry v síti. Můžeme ulicím sídliště odčerpat cca 25 dětí denně a výchovně působit na děti, které o to stojí. A taky se ostatní aktéři můžou obracet na nás. Počínaje tím, že umožňujeme Osadnímu výboru pro Janov jednat v našich prostorách každou první středu v měsíci, a konče tím, že spolupracujeme s oddělením sociálně právní ochrany dětí, terénními pracovníky Prvního kroku, asistenty prevence kriminality i policejními složkami.“

Já: S jakými dalšími organizacemi spolupracujete?

Paní Hejčová: „Vyjmenované organizace jsou zpravidla skvělí spolupracovníci. Tak tedy terénní pracovníci organizační složky Městského úřadu Litvínov První krok a sociální pracovníci, mí kolegové asistenti prevence kriminality a strážníci Městské policie Litvínov, Policie ČR – jmenovitě specialista pro menšiny. Spolupracuji se školou, nejenom s metodiky prevence, ale také s učiteli i paní ředitelkou. Nejednou jsme se domluvili na spolupráci se Sociální protidrogovou poradnou, nejenom já osobně, ale setkání zprostředkováváme i návštěvníkům klubu. Mám ráda i různé praxe středoškoláků, pořádám akce i pro další školy. Je pravda, že dřív jsme třeba měli akce s Probační a mediační službou ČR, se seniory. S Oblastní charitou si sice nepomáháme, ale určitě se respektujeme a musím říci, že jsem za to rozložení sil moc ráda. Spolupráci se nebráním a bude-li prospěšná, určitě jí oceníme všichni.“

Já: Mohla byste mi prosím popsat, jak spolupráce probíhá?

Paní Hejčová: „Uvedu pár příkladů. V rámci prevence kriminality probíhající v nízkoprahu organizují i jednorázové akce, týkají se problémů, rizikového chování, prostě prevenci. Zvu různé hosty a spolupracovníky. S PEER kroužkem ze základní školy a metodiky prevence jsme vloni udělali společnou akci s názvem ANONYM. S APK (asistent prevence kriminality) jsme besedovali na téma Požár v domě – Štěstí přeje připraveným. S rodiči a asistentkami jsme nadělovali dětem o Mikuláše. S paní ředitelkou domlouváme třeba pronájem hřiště a plánujeme aktivity ve školním roce, projektové dny a programy o školní volno. Terénní ziskávají zpětnou vazbu o své práci v rodinách a já zase na oplátku podporuji spolupracující rodiče přes jejich děti. Studenti na praxi si můžou vyzkoušet práci s klientem a soc. pracovníci

dostanou z našich výstupů celkem slušný přehled odění a vývoji v Janově. Probíhají také setkání pracovníků neziskových organizací. Děti se můžou zapojit do soutěže My na problém vyhlášené Pracovní skupinou prevence kriminality, v rámci programu Městské Policie prevence kriminality můžou děti jezdit na výlety a na další akce, které mají za odměnu.“

Já: V čem spatřujete přínos při spolupráci s jinými organizacemi?

Paní Hejčová: „Určitě je to výměna informací, určování společných postupů, zlepšujeme přehled a orientaci v nových trendech (třeba ve zneužívání návykových látek), zkušenosti využíváme i jinde ve městě – přináší mnoho problémů specifických, tím jak ale migrují místní i do Litvínova a do jiných měst, problémy se vyskytují nutně i tam. Určitě je přínosná spolupráce se školou, snažím se hodně podporovat vzdělání a suplovat to, co se v rodině dětem nedostává. Mimo jiné nás to asi taky posouvá profesně, poskytujeme si podporu a zpětnou vazbu. A taky se navzájem chválíme, a to je pro nás hrozně moc důležité ...“

Já: Řešíte nějakým způsobem záškoláctví? Mohou k Vám do klubu přijít děti, kteří evidentně nechodí do školy?

Paní Hejčová: „Tak teď jste narazila na problém. Záškoláctví, především to kryté rodiči, monitoruji. Mezi klubovými pravidly má své nezastupitelné místo věta: „Když nejsi ve škole, nemůžeš do klubu. Jsi přece nemocný.“ Děti občas svou nepřítomnost ve škole vysvětlí, více či méně uspokojivě. Jako preventistka mám určité páky, jak na děti působit, občas zkoumám důvody a podařilo se tak třeba rozkrýt šikanu mezi spolužáky. Děti, které ve škole nejsou a já se to nedozvím z oficiálních zdrojů ani od nich, ty do klubu samozřejmě přijdou. Zaznamenávám třeba absenci při odpoledním vyučování u velkých dětí, pak je přece spolupráce se školou na místě. Škole poskytuji informace, které pro ně mohou být důležité, určující. Taky si všímám jistých signálů, které o záškoláctví svědčí. Poté vyvolávám setkání nebo jednání, kde se poradím se zainteresovanými složkami. Jsou děti, které jsou nemocné doma a třeba dobírají jen antibiotika, a po dětech se jim stýská, chtějí si hrát. Tak to prostě domluvím a vyřeším s rodiči a je to.

Zase na druhou stranu, pokud dítě ve škole není, protože nemá zaplacený třídní fond, byl na kontrole u lékaře po nemoci, neměli na svačtinu nebo něco takového, je to pro mě signál, že můžeme formou hry učivo procvičit, zopakovat, spolu s ostatními dětmi si zahrajeme na učitele a žáky. Celkově používám školní příklady a činnosti docela často,

třeba když hrajeme kostky nebo děláme nákupní seznam, soutěžíme a docela často si vyprávíme tak, jako to dělají učitelky při výkladu učiva. A skoro všechny naše aktivity jsou vzdělávací.“

Já: Máte nějakou zpětnou vazbu o uživatelích, kteří opouští NZDM?

Paní Hejčová: „Máme, jsou to bývalí Jaklíkáři, kteří se čas od času zastaví na kus řeči, jen tak nebo za sourozencem, a jak už jsem zmiňovala, jsou to moc prima chvíle, takové vzpomínkové, nostalgické, protože zpravidla vytáhneme fotky a vyprávíme si zážitky. V tu chvíli není nikdo u počítače, sejdeme se třeba v chodbě a je z toho pořádný „večírek“. S těmi, kteří se museli odstěhovat s rodiči, třeba do Anglie, jsme ve spojení díky sociálním sítím. Máme v klubu galerii legend, vzpomínky na děti, které Jaklík a lidi v něm ovlivnili. Máme schované obrázky a výtvary těch nejvýraznějších osobností, kterým je třeba už 22 let. Většinou jsou to už vyučené děti, mají řidičák a vlastní život. Chodí na naše akce jako dobrovolníci, pomáhají nám. Jsou samozřejmě i děti, které nejsou schopné dodržovat nastavená pravidla, nechtějí se podřizovat (já vždycky říkám, že jim začala chutnat svoboda), chytli se party a chovají se rizikově, ty pak do klubu přestanou chodit – nemáme jim co nabídnout nebo je kolektiv přirozeně vyloučí. O jejich kriminální kariéře nebo životním neúspěchu se dozvím od dětí, APK nebo z jiných zdrojů (drbů). I tyhle děti jsme se snažili ovlivnit, jen bylo něco silnějšího než my. A pak to jsou jednotlivci, kteří už mají leccos za sebou, vrací se do klubu proto, že po nich jde sociálka nebo chtějí sekát dobrotu. Ti jsou ztělesněné zpětná vazba.“

Já: Děkuji Vám za rozhovor a ať se Vám daří.

2.6. Vyhodnocení praktické části

V diplomové práci jsem si stanovila dva **hlavní výzkumné cíle**:

- 1. zjistit, zda probíhala či probíhá spolupráce mezi NZDM a ZŠ Janov, a pokud ano, tak jak.**

K vyhodnocení hlavního cíle práce jsem využila otázku č. 9 a 10.

Z dotazníku jsem zjistila, že s NZDM Domino spolupracuje či spolupracovalo 8 respondentek (33,3%). Tyto respondentky v následující otázce uvedly, že spolupráce probíhala nejčastěji formou schůzky učitelky a zaměstnance Oblastní charity Most. Tři z respondentek (33,4%) se shodly na tom, že předaly při osobní schůzce pověřené pracovníci NZDM Domino vhodné materiály k přípravě na vyučování. Další dvě respondentky (22,2%) vedly pohovor o dětech se zaměstnankyní NZDM Domino, pohovor se týkal především doučování dětí. Jedna respondentka (11,1%) uvádí kontakt přes email a jedna z respondentek navštívila NZDM Domino a seznámila se službami zařízení. Jedna respondentka (11,1%) vytipovala žáky, kteří potřebují pomoc a nechtějí ji od ZŠ. Další respondentka (11,1%) uvedla, že nabídla spolupráci pracovníkům centra, ale postrádala smysluplnou odezvu. Další respondentka (11,1%) uvedla, že spolupráce mezi ní a NZDM Domino trvala dva měsíce, zpočátku úroveň dobrá, ale potom vše vyšumělo. Z výše uvedených odpovědí vyplývá, že spolupráce mezi NZDM Domino a ZŠ Janov probíhá pouze jedním způsobem – příprava dětí na vyučování.

Nespolupracujících respondentek je 16 (66,7%), z toho pouze 3 respondentky (18,75%) by přivítaly spolupráci. Jako jinou formu spolupráce si dvě respondentky (66,7%) ze tří představují exkurzi do NZDM a také přednášku o NZDM. Jedna z respondentek (33,3%) uvedla: „*zlepšit svou prezentaci (o aktivitách NZDM), zlepšit povědomí o docházce dětí ze ZŠ v Janově, které centrum navštěvují a dobře spolupracují*“. Je zřejmé, že respondentky mají nedostatek informací o NZDM Domino. Jak bylo řečeno výše, připravím pro učitele ZŠ Janov exkurzi do NZDM Domino,

2. zjistit, zda mají respondenti povědomí o NZDM Domino.

Odpovědi na výzkumnou otázku jsem zjišťovala pomocí dotazníku – otázkou č.1 a č. 4. Všechny dotazované respondentky (100%) uvedly, že mají povědomí o NZDM. Předpokládaná odpověď na výzkumnou otázku se mi potvrdila. Otázkou č. 4 jsem si ověřovala, zda respondentky skutečně vědí jaké služby NZDM poskytuje. Respondentky mají slušný přehled o službách, které NZDM nabízí. Nejčastěji uvedly odpověď a) prostor pro smysluplné volnočasové aktivity – 20 odpovědí (13,5%), b) příprava na vyučování – 17 odpovědí (11,5%), c) příležitostné akce – výlety a exkurze – 17 odpovědí (11,5%), d) základní sociální poradenství – 14 odpovědí (9,5%).

Vedlejší výzkumné cíle:

3. zjistit, zda učitelé vnímají pozitivní dopad tohoto zařízení na žáky navštěvující NZDM.

Na otázku č. 12 odpovídalo pouze 20 třídní učitelek (83,3%) a zjišťovala jsem, zda děti docházející do NZDM jsou pozitivně ovlivněny tím, že tráví čas v NZDM. Výsledky této otázky mě nemile překvapily a výzkumná otázka se mi nepotvrdila. 6 dotazovaných (30%) si myslí, že navštěvování NZDM má pozitivní vliv na žáky, 6 dotazovaných (30%) si myslí, že docházka do NZDM nemá pozitivní vliv na žáky a 5 z nich odpovědělo (25%), že neví. Bohužel 3 dotazované (15%) na tuto otázku vůbec neodpověděly. Myslím si, že NZDM je pro děti a mládež v této lokalitě velmi důležité. Docházením do zařízení se děti vymaní, alespoň na chvíli ze sídliště a nic nedělání. V zařízení se dětem a mládeži věnují kvalifikovaní zaměstnanci, působí na ně i svou přirozenou autoritou a jsou pro ně dobrým příkladem.

4. zjistit, zda by paní ředitelka ZŠ či učitelé přivítali jinou formu spolupráce, a popř. jakou?

K vyhodnocení této otázky jsem využila v dotazníku otázku č. 13 a 14.

V současné době spolupracuje 33,3% učitelek a ty odpovídaly následovně. Jinou formu spolupráce by přivítaly pouze 3 respondentky (37,5%), spolupracovat jinak nechtějí 2 respondentky (25%) a tři respondentky (37,5%) odpověděly, že neví. Respondentka, která vítá novou formu spolupráce, odpověděla, že by byla ráda za zpětnou vazbu o dětech, které do centra docházejí, co tam skutečně dělají a pokud byly doučovány, tak v čem a jak. Jiná respondentka by uvítala občasné společné aktivity. Jedna respondentka by si přála, aby zaměstnanci NZDM docházeli do rodin a vedli zákonné zástupce k dodržování povinností směřující ke škole. Takové kompetence zaměstnanci NZDM nemají, ale v tomto případě často dochází do rodin sociální pracovníce jiných sociálních služeb, např. Sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi.

Paní ředitelky ZŠ Janov jsem se dotazovala, zda by uvítala jinou formu spolupráce s NZDM a v rozhovoru uvedla: „*Neumím si představit. Nedovedu si představit jakým směrem a v které oblasti, to fakt teda nevím.*“

5. s jakými dalšími organizacemi spolupracuje Základní škola v Janově?

Odpověď na výzkumnou otázku jsem zjišťovala pomocí dotazníku otázkou č. 17, ale také rozhovorem s ředitelkou ZŠ Janov.

S dalšími institucemi spolupracuje 20 respondentek (83,3%). Nejčastěji respondenty označovaly odpověď a) Policii ČR a Městskou policii Litvínov – 16 odpovědí (12,9%), b) školního psychologa – 15 odpovědí (12%), který působí na ZŠ Janov, c) oddělení sociálně právní ochrany dětí – 15 odpovědí (12%), d) pedagogicko psychologickou poradnu – 14 odpovědí (11,3%), e) školního speciálního pedagoga – 14 odpovědí (11,3%), f) základní školu – 12 odpovědí (9,6%), g) Nízkoprahové centrum Jaklík - 10 odpovědí (8%).

Ředitelka ZŠ Janov uvádí, že nejčastěji spolupracují „s Městskou policií co se týká Jaklíku (prevence), s Oblastní charitou Most, když je něco potřeba, při škole pracuje Okresní sdružení pro mentálně postižené což je okresní organizace Oáza – s těmi spolupracujeme úplně nejvíc, a pak víceméně podle toho jak kdo potřebuje. S Prvním krokem – oni přijdou, že je potřeba něco řešit. Dále spolupracujeme s Dyádou, pokud zjistíme nějaké problémy, kontaktujeme Dyádu a snažíme se řešit, anebo se dozvíme, že děti jsou jejich klienty, takže spolupráce spočívá v tom, že děti, když jezdí na kontroly, vozí žákovské knížky, sešity. Spolupracujeme s pedagogicko-psychologickými poradnami, speciálně pedagogickými centry, OSPODem, Policií ČR.“

Z rozhovorů s odborníky, kteří pracují s dětmi a mládeží v Janově vyplývá, že dvě zařízení pro děti a mládež v Janově jsou dostačující. Jedno je více zaměřeno na volný čas dětí a mládeže a druhé disponuje i jinými sociálními službami. Obě zařízení se v dané lokalitě doplňují, navzájem se respektují a snaží si pomáhat. Preventistka Hejčová uvedla, že dvě centra pro děti jsou dostačující a spíše by nabídku doplnila o sportovní klub, který by rozvíjel děti toužící sportovat. Na sportovní kroužky většinou nemají rodiče dostatek financí a jistou roli zde hraje i pravidelná docházka, která je většinou kámen úrazu.

Obě zařízení jsou z hlediska kapacity naplněna a je o služby v zařízení velký zájem (vypovídají o tom statistiky „Docházka“). Nabídku volnočasových aktivit v Janově doplňuje i školní družina a školní klub při Základní škole Janov. Paní ředitelka ZŠ Janov uvádí, že „mají školní klub i školní družinu. Školní klub především pro žáky 2. stupně a i většinou pro žáky 5. třídy, kteří nechodí do družiny, tak jim nabízíme školní klub. Má otevřeno denně kromě pátku do 17:00 hodin, v pátek do 16:00 hodin. Jsou tam jednak různé zájmové kroužky, ale potom když nechodí do kroužku, tak tam můžou dělat vlastně výchovnou činnost

pod vedením vychovatelek a asistentů pedagoga. Nabízíme taneční kroužek, dovedné ruce, pak tam mají výtvarný kroužek, zaměřují se na různé sportovní aktivity a v podstatě to, o co děti mají zájem.“

2.7. Komparace dat

Na ZŠ Janov působí 30 učitelek a pouze 4 učitelé. Bylo by zajímavé porovnat odpovědi žen oproti mužům, ale bohužel dotazník nevyplnil žádný učitel.

Z navrácených dotazníků vyplývá, že na ZŠ Janov působí převážně učitelky s dlouholetou praxí ve školství. Pouze jedna respondentka (4,2%) pracuje ve školství od 0-5 let, s délkou praxe 6-10 let zde nepracuje nikdo z oslovených, sedm respondentek (29,2%) má praxi v rozmezí 11-15 let a 5 respondentek (20,8%) má praxi ve školství v délce 16–20 let a 11 respondentek (45,8%) pracuje ve školství 20 a více let.

Respondentky na otázku, zda by přivítaly více informací o NZDM Domino odpovídaly vyrovnaně, 50:50. Z celkového počtu má zájem o více informací 12 respondentek a 12 zájem nemá. Porovnáním jsem zjistila, že zájem o více informací z hlediska délky praxe je vyrovnaný. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 21.

Tabulka 21: zájem o více informací o NZDM, z hlediska praxe

	0-5 let	6-10 let	11-15 let	16-20 let	20 let a více
Ano	0	0	3 (12,5%)	4 (16,7%)	5 (20,8%)
Ne	1 (4,2%)	0	4 (16,7%)	1 (4,1%)	6 (25%)

Zdroj: vlastní

Dvě respondentky (28,6%), které mají zájem o další informace, vykonávají další funkci v ZŠ Janov – jedna vykonává funkci výchovné poradkyně a druhá zastává funkci preventistky. Zbývajících pět respondentek (71,4%) zájem o více informací nemá. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 22.

Tabulka 22: zájem o více informací ve vztahu k dalším funkcím, které respondentky v ZŠ Janov vykonávají

	Výchovný poradce	Preventistka	Vychovatelka školního klubu	Vedoucí metodického sdružení	Vedoucí předmětové komise - mateřský jazyk	ICT správce
Ano	1 (14,3%)	1 (14,3%)	0	0	0	0
Ne	1 (14,3%)	0	1 (14,3%)	1 (14,3%)	1 (14,3%)	1 (14,3%)

Zdroj: vlastní

Odpovědi respondentek na to, zda je NZDM v Litvínově-Janově prospěšné mě zarazily. Méně než polovina respondentek (41,7%) uvedla, že neví, zda je v lokalitě prospěšné a dokonce 5 respondentek (20,9%) uvedlo, že v Janově NZDM prospěšné není. Myslím si, že tato sociální služba je v lokalitě velmi prospěšná a je důležité, aby zde fungovala a děti/mládež měli možnost NZDM navštěvovat a netrávili svůj volný čas jen na sídlišti. Pouze 9 respondentek (37,4 %) uvedlo, že vnímají prospěšnost zařízení ve vyloučené lokalitě Litvínov-Janov. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 23.

Tabulka 23: prospěšnost zařízení z hlediska délky praxe respondentek

	0-5 let	6-10 let	11-15 let	16-20 let	20 let a více
Ano	0	0	2 (8,3%)	2 (8,3%)	5 (20,8%)
Ne	1 (4,2%)	0	4 (16,7%)	0	0
Nevím	0	0	1 (4,2%)	3 (12,5%)	6 (25%)

Zdroj: vlastní

Poslední otázka v dotazníku zjišťuje, zda respondentky někdy slyšely ohlasy dětí na NZDM Domino. Uvedu zde záporné ohlasy, které se objevily v dotazníku:

- v době výuky chodí žáci do NZDM,
- aktivity v době vyučování,
- kouření před vchodem povoleno,
- nevěnují se dětem, tak jak by měli – zaměstnanci neplní všechny své úkoly, děti odbývají např.ve čtení.

Kladné ohlasy:

- výlety, jednorázové akce, občerstvení pro děti zdarma,
- děti se do zařízení těší a chodí tam rády.

Z odpovědí mi není jasné, zda ohlasy jsou uvedeny, tak jak je respondentky slyšely od dětí či to jsou postřehy samotných respondentek. Pochybuji, že by se děti respondentkám svěřily, že mohou u NZDM kouřit. V době vyučování NZDM žádné akce nepořádá a ani není pro děti školou povinné otevřeno. Rovněž kouření v areálu NZDM není dovoleno. Bohužel pracovníci nemohou všechno ohlídat. Pokud se nějaký pracovník klubu nedostatečně věnuje uživateli, tak by bylo dobré, kdyby respondentka uvedla přímo konkrétní osobu, aby mohlo dojít k rozhovoru a ke zlepšení situace. Kladné ohlasy pracovníky NZDM Domino těší a práci s dětmi mají rádi.

Porovnávání dat z rozhovorů

Odbornice pracující v zařízeních pro děti a mládež se shodly na tom, že dvě zařízení jsou momentálně v Janově dostačující. Obě zařízení se navzájem tolerují, doplňují a pracovníci se snaží děti/mládež směřovat do toho zařízení, které mu více pomůže. Některý uživatel má potřebu využít sociální služby, které mu nízkoprahové centrum Jaklík nabídnout nemůže, a tak je odkázán na NZDM Domino a naopak. Nepanuje zde žádná rivalita, naopak se snaží obě zařízení spolupracovat a respektovat se. Na otázku, zda dvě centra pro Janov stačí, paní ředitelka ZŠ Janov uvedla: *„Nejsem schopná to posoudit. My víceméně jakoby co se týká Jaklíku spolupracujeme s preventivkou Městské policie, že chodí k nám sem dělat přednášky v rámci prevence, různých projektových dnů anebo na prevenci dochází děti tam, ale jak je to nebo není dostačující to nevím, protože na druhou stranu si myslím, že kdo chce, tak si prostor najde, kdo nechce, tak i kdyby tady byly čtyři, pět těch prahů, tak prostě tam chodit nebudou a budou sedět v sídlišti.“*

Odbornice také poukazují na návštěvnost obou zařízení, která je vysoká a zároveň se shodly, že návštěvnost se zvyšuje sezónně a během pořádaných akcí či výletů. Do Jaklíku i do NZDM Domino dochází děti za volnočasovými aktivitami – kreativní tvoření každý den, setkávání s kamarády a popovídání si, stolní fotbal a i kvůli přípravě na výuku. Největší návštěvnost v obou zařízeních je v době konání nějaké jednorázové akce. O jednorázové akce a výlety je velký zájem, často jsou rozdány vstupenky jen určitému počtu dětí, není možné uspokojit všechny.

Pracovnice Jaklíku uvádí, že nejčastěji děti/mládež přestávají docházet z důvodu odstěhování se, umístění dítěte do nějakého, výchovného zařízení, přechod na střední školu a jiný rozvrh, dovršení věku cílové skupiny, navštěvování jiného zařízení – NZDM Domino, školní družina. Pracovnice NZDM uvádí, že nejčastěji děti/mládež přestávají chodit z důvodu navštěvování jiného zařízení – Jaklík, anebo si najdou na sídlišti nějakou jinou činnost či „lumpárnu“. Dalším důvodem bývá i nedodržování stanovených pravidel klubu. Pracovnice NZDM mi vyprávěla, že ji několikrát jeden uživatel (10 let) velmi vulgárně nadával, v návalu vzteku prohodil židli oknem. Z klubu byl vykázán, později se omluvil a slíbil, že se polepší a škodu musel nahradit. Další uživatelka na čas musela opustit klub z důvodu krádeže. Jedné pracovníci ukradla kosmetiku. Ke krádeži se později přiznala, omluvila a vše vrátila. Pravidla zařízení nerespektovala i skupina chlapců, kteří v zařízení opakovaně hráli karty a kostky o peníze.

Z rozhovorů s odborníky jsem zjistila, že provázanost a návaznost služeb je v Janově velmi dobrá. NZDM Domino a Jaklík spolupracují se ZŠ Janov, Policí ČR a Městskou policií Litvínov, OSPODem, odborem sociální práce v Litvínově, lékaři, protidrogovou poradnou, úřadem práce a probační a mediační službou.

2.8. Didaktický výstup

Z dotazníku jsem zjistila, že polovina respondentek by uvítala další informace o NZDM a polovina respondentek zájem o další informace nemá. Rozhodla jsem se, že uspořádám exkurzi pro učitele Základní školy v Janově. Exkurze se uskuteční v prostorách NZDM Domino v Litvínově-Janově. S vedoucí pracovnící NZDM Domino je vše domluveno a exkurzi nic nebrání. Paní ředitelka ZŠ Janov byla oslovena s nabídkou exkurze pro pedagogy ZŠ Janov a byl domluven termín v září 2019.

Cílem didaktického výstupu je zvýšit informovanost učitelů ZŠ Janov o NZDM Domino a zodpovědět učitelům všechny otázky vztahující se k problematice NZDM. Exkurzi volím také proto, že osobním setkáním lze prolomit i možnou bariéru mezi těmito dvěma institucemi. Dalším cílem je možnost pohovoru učitele a sociálního pracovníka NZDM a upřesnit si možnosti spolupráce. V případě, že spolupráce nebyla dosud navázána – možnost navázání nové spolupráce a vyjasnění si společných cílů.

Průběh exkurze

Po krátkém představení a přivítání bude spuštěna powerpointová prezentace o Oblastní charitě Most. V úvodu představím organizaci Oblastní charitu Most (dále jen OCHM), která zaštituje NZDM Domino, krátce shrnu historii OCHM, bude sděleno poslání organizace a cíle OCHM. Na mapě v prezentaci je možno shlédnout působnost OCHM, která přesahuje z Ústeckého kraje až do kraje Libereckého. Postupně bude pozornost věnována NZDM Domino. Učitelům představím hlavní cíle NZDM a cílovou skupinu, pro kterou je nízkoprah určen. Učitelé budou mít možnost nahlédnout do Kroniky NZDM, která zachycuje dění NZDM v předchozích letech. Učitelům představím aktivity a činnosti, do kterých se mohou uživatelé zapojit. Učitele provedu po prostorách NZDM. V případě zájmu provedu učitele po Komunitním centru a stručně popíši jednotlivé sociální služby a projekty, které v centru probíhají. Exkurze bude zakončena diskusí. Pro učitele budou v NZDM k dispozici letáky o NZDM a Výroční zprávy Oblastní charity Most z předchozích let.

Pomůcky na didaktický výstup

Powepointová prezentace a dataprojektor, kronika zařízení, letáky o NZDM, Výroční zpráva Oblastní charity Most 2018

Trvání: 60 – 90 minut, popř. i déle podle potřeb učitelů.

2.9. Příprava na přednášku

Přednáška bude doplněna powerpointovou prezentací (viz příloha 3) a učitelé budou mít možnost pokládat otázky i v průběhu prezentace.

Cíl přednášky: Předat základní informace o Oblastní charitě Most a o NZDM Domino v Janově. Navázání nové spolupráce.

Téma: Oblastní charita Most a NZDM Domino

Časová náročnost: 60 minut

Pomůcky k přednášce: powerpointová prezentace, flipchart, letáky, výroční zprávy, kroniky zařízení

Časový plán:

- přivítání učitelů v NZDM Domino a představení sebe, ale také prostor NZDM Domino, ve kterých se učitelé právě nachází – 5 minut,

- cíl přednášky – zvýšit informovanost o NZDM Domino, zlepšit komunikaci/spolupráci, možnost nové spolupráce. Sdělení k učitelům, že během přednášky mohou prohlížet výroční zprávy, letáky a kroniky zařízení – 5 minut,
- spuštění powerpointové prezentace – jednotlivé body v prezentaci hlouběji rozvedu. V prezentaci jsem si stanovila tyto body – představení Oblastní charity Most – poslání a cíle organizace, cílové skupiny, mapa působnosti a činnosti, které OCM nabízí, komunitní plánování, – 5 minut,
- představení NZDM Domino – popis sociální služby, poslání a cíle zařízení, provozní doba zařízení, statistiky – předání informací o celkovém počtu podpořených dětí/mládeže, cílová skupina, nabízené aktivity a činnosti pro děti a mládež, informace o jednorázových akcích v zařízení, předání kontaktů na pracovníky NZDM Domina a vedoucí služby – 20 minut,
- diskuse a prostor pro otázky – 10 minut,
- poděkování za pozornost a prohlídka Komunitního centra v Litvínově-Janově + předání informací o jednotlivých sociálních službách – 15 minut,
- v případě zájmu prostor pro rozhovory.

3. ZÁVĚR

Diplomová práce měla za hlavní úkol zjistit, zda mají učitelé ZŠ Janov povědomí o NZDM Domino a zda probíhala/probíhá spolupráce mezi NZDM Domino a ZŠ Janov, a pokud ano, tak jak. V teoretické části nastiňují problematiku sociálních služeb, nízkoprahového zařízení pro děti a mládež obecně, ale také konkrétně. Uvedla jsem i několik informací o komunitním plánování, charakterizovala lokalitu Litvínov-Janov a uvedla základní informace o ZŠ v Litvínově-Janově. V praktické části jsem čerpala informace z dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů s odborníky v Litvínově-Janově.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že všechny respondentky mají povědomí o NZDM Domino. V následujících otázkách se potvrdilo, že respondentky mají slušný přehled o službách, které NZDM Domino nabízí. Odpovědi v dotaznících potvrzují, že v osmi případech (33,3%) byla spolupráce navázána a většinou se jedná o přípravu dětí na výuku. Některým respondentkám chybí zpětná vazba od pracovníků NZDM Domino. Z celkového počtu 16 respondentek (66,7%) v současné době s NZDM Domino nespolupracuje, ale tři (18,75%) z nich by rády spolupráci navázaly.

Zkoumáním jsem zjistila, že organizace v Litvínově-Janově jsou velmi dobře propojeny a navzájem spolupracují. Tyto organizace mají společný cíl – zajišťovat prevenci - ve vyloučené lokalitě Litvínov-Janov to považují za velmi důležité.

Dotazníkovým šetřením jsem zjistila, že učitelé ZŠ Janov mají pozitivní, ale také negativní náhled na NZDM Domino. Někteří si myslí, že trávení volného času v NZDM Domino není pro děti přínosem. Tyto domněnky bych se ráda pokusila zvrátit při exkurzi.

Výstupem diplomové práce je exkurze pro učitele ZŠ Janov, při které bude možnost navázat spolupráci s učiteli, kteří doposud s NZDM Domino nespolupracovali a mají o spolupráci zájem. Exkurze je domluvena na termín v září 2019. Při osobním kontaktu se mohou obě strany lépe domluvit na bližší spolupráci. Předpokládám, že se prostřednictvím osobního kontaktu a exkurze podaří upevnit a zlepšit spolupráci/komunikaci mezi NZDM Domino a učitelkami na ZŠ Janov. Doufám, že bližším poznáním sociální služby respondentky pochopí, jak je zařízení pro děti a mládež v Litvínově-Janově důležité.

Myslím si, že stanovených cílů v diplomové práci se mi podařilo dosáhnout. Přeji si, aby tato práce někomu posloužila k tomu, aby se dozvěděl více informací o NZDM Domino.

POUŽITÁ LITERATURA

1. BEDNÁŘOVÁ, Zdena a Lubomír PELECH. (2000) *Sociální práce na ulici Streetwork*. 1. vyd. Brno: Doplněk. 106 s. ISBN 80-7239-048-1.
2. ČÁMSKÝ, Pavel, SEMBDNER, Jan a Dagmar KRUTILOVÁ. (2011) *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. 1.vyd. Praha: Portál. 264 s. ISBN 978-80-262-0027-7 (brož.).
3. DOLEJŠ, Martin. *Efektivní včasná diagnostika rizikového chování adolescentů*. (2010) Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 189 s. ISBN 978-80-244-2642-6.
4. FIRŠTOVÁ, Jana. (2014) *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o. 215 s. ISBN 978-80-7380-521-0.
5. HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a Jiřina PÁVKOVÁ a kol. (1999) *Pedagogika volného času*. 1. vyd., Praha: Portál. s.232. ISBN 80-7178-295-5.
6. HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a Jiřina PÁVKOVÁ. (2008) *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. 1.vyd. Praha: Portál. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1 (brož.).
7. HOLEČEK, Václav. *Psychologie v učitelské praxi*. (2014) 1.vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 223 s. ISBN 978-80-247-3704-1.
8. CHLOUPKOVÁ, Soňa. *Jednání se zájemcem o službu sociální péče od A do Z*. (2013) 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 128 s., ISBN 978-80-247-4678-4.
9. JANEČKOVÁ, Eva, Číberová, Hana a Petr Mach. (2016) *Průvodce systémem poskytování sociálních služeb*. 1. vyd. Anag, Olomouc. 350 s. ISBN 978-80-7554-009-6.
10. JEDLIČKA, Richard a kol. (2004) *Děti a mládež v obtížných životních situacích. Nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. 1. vyd. Praha: Themis. 478 s. ISBN 80-7312-038-0.
11. *KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ - Věc veřejná*, MPSV. (2002) 1. vyd. Praha: nakladatelství Jan, ISBN 80-86552-30-6, s.16.
12. KOLEKTIV AUTORŮ, (2008) *Standardy kvality sociálních služeb - výkladový sborník pro poskytovatele*, 1.vyd. MPSV ČR. 187 s.

13. KOZLOVÁ, Lucie. (2005) *Sociální služby*. Praha: Triton, s.r.o., 1. vyd. 79 s. ISBN 80-7254-662-7.
14. Králová, J., Rážová, E. (2012) *Sociální služby a příspěvek na péči*, 4.aktualizované vydání, Anag, Olomouc. 463 s., ISBN 978-80-7263-748-5.
15. MATOUŠEK, Oldřich, Andrea KROFTOVÁ. (2003) *Mládež a delikvence, Možné příčiny, struktura a programy prevence kriminality mládeže*. 2. aktualizované vyd. Praha: Portál. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
16. MATOUŠEK, Oldřich. (2008) *Slovník sociální práce*. 2.přepřacované vyd. Praha: Portál. 272 s. ISBN 978-80-7367-368-0 (váz.).
17. MATOUŠEK, Oldřich, Hana PAZLAROVÁ. (2016) *Státní orgány sociálně-právní ochrany dětí, Dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. 1. vyd. Karolinum: Univerzita Karlova Praha. s.166, ISBN 978-80-246-3336-7.
18. MATOUŠEK, Oldřich, Hana PAZLAROVÁ. (2010) *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. 1.vyd. Praha: Portál. 184 s. ISBN 978-80-7367-739-8 (brož.).
19. MERTIN, Václav, Lenka KREJČOVÁ. a kol. (2013) *Výchovné poradenství*. 2. přepřacované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR. 364 s. ISBN 978-80-7478-356-2.
20. NAVRÁTIL, Pavel. a kol. (2003) *Romové v české společnosti: jak se nám spolu žije a jaké má naše soužití vyhlídky*. 1.vyd. Praha: Portál. 224 s. ISBN 80-7178-741-8.
21. PROCHÁZKA, Miroslav. (2012) *Sociální pedagogika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 208 s. ISBN 978-80-247-3470-5.
22. VÁGNEROVÁ, Marie. (2005) *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
23. VALENTOVÁ, Lidmila a kol. (2013) *Školní poradenství I*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. 292 s. ISBN 978-80-7290-710-6.

Zákony a vyhlášky:

24. MPSV.CZ: Právní předpisy pro sociální služby. Zákon č. 108/2006, Sb. stav k 01.10.2017. [online]. Copyright © Citováno 29. 03. 2019 Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/7334>

25. Vyhlášky ke školskému zákonu, MŠMT ČR. Vyhláška č. 72/2005 Sb. [online]. Copyright © 2013. Citováno 13.03. 2019 Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasky-ke-skolskemu-zakonu>

26. MPSV.CZ: Právní předpisy pro sociální služby. Vyhláška č. 505/2006 Sb. ze dne 15.11.2006 [online]. Copyright © 2013. Citováno 29. 03. 2019 Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/7334>

27. Školský zákon, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright © Citováno 15. 03. 2019 Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon>

Další zdroje:

28. 2. Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Litvínova na roky 2016 – 2018

29. Operační manuál, NZDM Domino, 2018

30. Standardy kvality sociálních služeb Domino

31. Vnitřní předpisy Oblastní charita Most

32. Výroční zpráva Oblastní charity Most za rok 2017

33. Výroční zpráva Oblastní charita Most za rok 2018

34. Výroční zpráva Základní škola Janov 2016-2017

Internetové zdroje:

35. Česká asociace streetwork, o.s. IS PePa – Informační systém pro malé a střední sociální služby [online]. Copyright © 2008. [cit. 16.05.2019] Dostupné z: <https://www.ispepa.cz/docs/pojmoslovi.pdf>

36. Čechovský. Česká asociace streetwork, Archiv Streetwork, [online]. Copyright © 2006. [cit. 03.03.2019] Dostupné z: http://archiv.streetwork.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=703)

37. Matce vražedkyni soud potvrdil doživotí – Deník.cz. [online]. Copyright © [cit. 30.06.2019] Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/matce-vrazedkyni-soud-potvrdil-dozivoti-20120919.html

38. Hlavní cíle školy – Základní škola a mateřská škola Litvínov-Janov, Přátelství 160, okr. Most. Školní rok 2018/2019 [online] Copyright © [cit.14.04.2019] Dostupné z: <http://www.zsjanov.cz/zakladniinformace/hlavni-cile-skoly/>
39. Charita Most. [online] Copyright © [cit.12.04.2019] dostupné z: <https://www.charitamost.cz/vyhledavani-v-adresari/?s=nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-domino#directory-detail>
40. Městský úřad Litvínov, 2.Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Litvínova na roky 2016-2018. [online]. Copyright © [cit.10.04.2019] Dostupné z: https://www.mulitvinov.cz/assets/File.ashx?id_org=8604&id_dokumenty=453798
41. Nízkoprahové centrum Jaklík: Městská policie Litvínov. Litvínov. Titulní stránka [online]. Copyright © [cit.10.04.2019] Dostupné z: https://www.mulitvinov.cz/mp/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=100115&id_ktg=1014
42. OK systém [online]. Copyright © [cit.16.06.2019] Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/soubory.do?756g=e0fe0ec934f68b35&736c=08f64414858a8907&SUBSESSION_ID=1561900261373_1
43. Registr poskytovatelů sociálních služeb
44. Standardy sociálních služeb. Charita Most. [online] Copyright © [cit.15.04.2019] Dostupné z <https://www.charitamost.cz/res/archive/010/001261.pdf?seek=1539852343>
45. Středisko výchovné péče, Dyáda, [online] Copyright © [cit.01.04.2019] Dostupné z: <http://www.svpdyada.cz/index.htm>)
46. Typologie rizikového chování, 2014. Národní ústav pro vzdělávání: co je školská primární prevence rizikového chování [online]. Copyright © [cit.03.03.2019] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/co-je-skolska-primarni-prevence-rizikoveho-chovani/typologie-rizi>
47. Vokurka, 2019. Mostecký deník. Zprávy z regionu Litvínov. [online]. Copyright © [cit. 03.06.2019] Dostupné z: https://mostecky.denik.cz/zpravy_region/litvinov-chysta-prvni-demolici-panelaku-ceka-uz-jen-na-podpis-smlouvy-20190603.htmlkoveho-chovani

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počet pachatelů trestných činů za sledované období 1.1.2018 – 31.10.2018

Tabulka 2: pohlaví respondentů

Tabulka 3: třídnicí

Tabulka 4: další funkce učitelů na základní škole

Tabulka 5: délka praxe ve školství

Tabulka 6: povědomí o Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež

Tabulka 7: zdroj informací o NZDM

Tabulka 8: povědomí o službách NZDM

Tabulka 9 služby a činnosti NZDM

Tabulka 10: uživatelé NZDM

Tabulka 11: uvítání více informací o NZDM

Tabulka 12: prospěšnost NZDM v Janově

Tabulka 13: dostatečnost nízkoprahů v Janově

Tabulka 14: spolupráce mezi NZDM a ZŠ

Tabulka 15: návštěvnost dětí ze ZŠ v NZDM

Tabulka 16: NZDM a pozitivní vliv na žáky

Tabulka 17: přivítání jiné formy spolupráce

Tabulka 18: spolupráce s jinými institucemi

Tabulka 19: spolupráce ZŠ s jinými organizacemi

Tabulka 20: ohlasy dětí na NZDM

Tabulka 21: zájem o více informací o NZDM, z hlediska praxe

Tabulka 22: zájem o více informací ve vztahu k dalším funkcím, které respondentky v ZŠ Janov vykonávají

Tabulka 23: prospěšnost zařízení z hlediska délky praxe respondentek

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Dotazník

Příloha 2 Otázky k strukturovanému rozhovoru

Příloha 3 Prezentace pro učitele ZŠ Janov